

ליל הושענא רבה תשפ"ז (תורגם אוטומטית)

Hebrew

תורגם אוטומטית

סיכום השיעור

סיכום השיעור — פרשת וזאת הברכה / סוכות / אחדות ישראל

א. הקדמה: פשט = פשוטות הגשמיות

המאור עינים מפרש: פשט פירושו פשוטות הגשמיות — לשון "הפשט וניתוח", כמו פשיטת בגד. כאשר רש"י אומר "פשוטו של מקרא", הוא מתכוון לפסוק כפי שהזוהר אומר — בלי לבוש, ערום, שכן "מפשט" פירושו ערום.

ב. הסדר של המועדים בפרשת אמור — שלוש מדרגות של "לפני ה"

השאלה המרכזית

מהו הסדר של המועדים בפרשת אמור (ויקרא כ"ג), ומהו הקשר בין קרבנות מן החי (זכר ליציאת מצרים) לבין קרבנות מן הצומח (תבואת הארץ)?

הסדר הכפול

בפרשת אמור יש סדר כפול: ראשית, סדר מועדי ה' (פסח, שבועות, סוכות) עם קרבנותיהם מן החי. שנית, סדר מיוחד הקשור לחקלאות — סדר הזרע — קרבנות מן הצומח, מן השדה.

"ולקחתם" — הלקחה אינה המצווה

הפסוק אומר "ולקחתם לכם ביום הראשון" — אבל לקיחה בתורה אינה לעולם מעשה מצווה עצמאי. "לקיחה" היא רק התחלת מעשה, כמו "ויקח קרח" — הוא לא "לקח" משהו, זו רק התחלת הסיפור. המצווה האמיתית היא "ושמחתם לפני ה'".

חג האביב — לא פסח!

חידוש חשוב: לעולם לא כתוב בתורה שפסח הוא "חג האביב". כן, כתוב "שמור את חודש האביב", אבל זה רק אומר "כי בחודש האביב הוצאתיך ממצרים". יום הטוב של אביב הוא העומר, לא פסח. "אביב" פירושו ממש קציר שעורים — כאשר השעורים מבשילות. (מקור: כתב סופר)

שלוש הפעמים "לפני ה'" עם קרבנות מן הצומח

(1) עומר (זמן פסח) — חג הקציר #1 / חג האביב

- "כי תבואו אל הארץ וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר" — פרשה חדשה אחרי פסח

- עושים תנופה עם העומר "לפני ה'"

- זו תחילת קציר שעורים

(2) שתי הלחם (שבועות) — חג הקציר #2

- אחרי 7 שבועות: "וספרתם... והניף הכהן אותם על לחם הבכורים תנופה לפני ה'"

- זה קציר חיטים

- גם מנחה לפני ה'

(3) לולב (סוכות) — חג האסיף

- סוכות מופיע פעמיים בפרשת אמור: תחילה כ"חג הסוכות" (מועד), שנית: "ובאספתם את תבואת הארץ" — קשור לאסיף

- מצוות לולב וסוכה מופיעות רק בקטע השני, המקושר לאסיף

- "ושמחתם לפני ה'"

שמחה — רק בסוכות

שמחה מופיעה בתורה כמעט רק בסוכות (פעם אחת גם בשבועות בפרשת ראה). המדרש מפרש: בפסח עדיין לא יודעים מה יהיה עם היבול, בשבועות יודעים מעט, אבל באסיף — אז כבר הכל כאן, ולכן שמחים. לכן דווקא שם כתוב "ושמחתם לפני ה'" — לא רק להקריב, לא רק להניף, אלא שמחה לפני ה'.

מקורות: פרשת אמור (ויקרא כ"ג), פרשת משפטים, כי תשא — חג הקציר, חג האסיף.

ג. "לפני ה'" — תנופה והגבהה בלולב

מה פירוש "לפני ה'" בלולב?

בקרבנות אחרים מביאים לכהן, אבל בלולב לא כתוב כהן. "לפני ה'" מושג באמצעות תנופה — מרימים את הלולב. הכלל הוא: *ילמד סתום מן המפורש* — תנופה עושה את זה "לפני ה'".

נקודה הלכתית

תנופה לפי כמה שיטות מעכבת. הב"ח אומר: *מדאגבהי* — אי אפשר סתם להחזיק על השולחן, צריך להרים. לא צריך לעשות תנופה שלוש פעמים, אבל צריך לפחות להרים פעם אחת.

ביקורת על מנהגים

השטויות של להחזיק את האתרוג הפוך — כל עוד מחזיקים את שניהם, מרימים, יוצאים אפילו לפי הבבלי. החידוש של *מדאגבהי נפק ביה* הוא רק אצל אחרוני האמוראים, וזה לא אומר סתם להחזיק על השולחן — זה אומר להרים.

ד. "לקחתם לכם" — יחיד או ציבור?

"לקחתם לכם" פירושו ה"אתם" הכללי — הציבור. זה הפשט הפשוט. בעומר גם כתוב שכל יהודי יביא, אבל בפועל אחד הביא עבור כולם. בבכורים כל אחד מביא בעצמו. ההבדל בין מה שהיחיד עושה למה שהציבור עושה לא תמיד ברור — זה לעתים מנהג שהתפתח.

משל: בהלל כל אחד מברך בעצמו, אבל בשופר לא כל אחד מברך שוב — למה? אין סברה ברורה, זה פשוט כך הונגה.

דיון צדדי: נשים בקידוש

למה נשים לא שרות? כתוב איפשהו בפוסק, אבל לא ברור למה. יפה כשנשים שרות בקידוש.

ה. מצוות רק בארץ ישראל — הרמב"ן

הרמב"ן אומר שאין שום מצווה שניתנה ליהודים בחוץ לארץ. בחו"ל עושים מצוות רק כי אוהבים אותן — לא כי מחויבים מעיקר הדין.

ו. לולב הוא "מתיר" — מתיר שמחה

הלולב מתיר שמחה. חצי שנה עבדו — פסח, שבועות, כל התהליך. רק בסוכות, כשלוקחים את הלולב, השמחה מותרת. זה מתאים למדרש שסוכות היא "נעילת חג" — היא סוגרת משהו, חותמת תקופה.

יא. הצעה מעשית: ללמוד תנ"ך ומשניות

אצל בעלי התוספות כל תלמיד היה צריך לדעת מסכת אחת. אבל הסטנדרט צריך להיות: כל אחד צריך לדעת **כל התנ"ך וכל המשניות**. תוכנית מעשית: אחרי יום טוב סדר חדש — שני פרקים ביום, חומש בשבת, קבוצת וואטסאפ, שיעור חי.

יב. למה שבעה ימים לולב בבית המקדש?

שלילת פשט שגוי

אי אפשר לחלק פסוק לחצאים — כמו שאי אפשר לומר "בערב תאכלו מצות" לבד בלי כל הפסוק. זו "מליצה" — דרשה, לא פשט. הפסוק אומר בבירור: שבעה ימים יש מצוות שמחה "לפני ה'" — שפירושו **במקדש**. (מקור: **ספר אור השכל**)

החידוש — ההבאה היא המצווה

- בבית המקדש לא גדלים עצים, אפילו חתיכת עץ אסורה בעזרה.

- צריך להביא את הלולב לבית המקדש — וההבאה עצמה היא המצווה, כמו בבכורים, כמו בקרבן. **תנועת ההבאה** היא העיקר.

- ביום הראשון מתחילה ההבאה — הולכים "להר" שם גדלים לולבים ומינים, ומביאים לבית המקדש.

- אחר כך זה כבר שוכב שם בלשכה — ביום השני כבר לא צריך להביא מחדש. אבל כל שנה, היום הראשון של סוכות, ההבאה היא מעשה בפועל.

מקורות: משנה בכורים, משנה מנחות (עומר), פסוק "ולקחתם לכם ביום הראשון".

יג. המצעד — החוויה של הבאת לולב לבית המקדש

עיקר המצווה הוא **תנועת ההבאה** — זה מתחיל מההרים סביב ירושלים. יהודים באו, כל אחד עם הלולב שלו, עם מוזיקה, עם שירה, עם ריקודים — ריקוד אחד בדרך פנימה, ריקוד אחד בדרך החוצה. הכהן הגדול עמד, תקעו בשופר, הביאו משאיות שלמות. זה היה **"מים שלנו" האמיתי** — לא סתם פאני הלכה, אלא חוויה חיה.

כבר שבועיים לפני יום טוב התחילה השמחה — יהודים משכם, ביתר, צפת כבר נסעו עם הדסים לבית המקדש, עם מוזיקה, עם שמחה. **מחמישה עשר באב** כבר הביאו עצים לבית המקדש. **הימים טובים הגדולים ביותר הם כשמביאים דברים.**

הפשט ב"במדינה יום אחד, במקדש שבעה"

המשנה אומרת: **"בתחלה היה לולב ניטל במדינה יום אחד, במקדש שבעה"** — במדינה השמחה הייתה עד היום הראשון, כי ביום הראשון כבר הגיעו לבית המקדש, ונשארו שם.

יד. אחרי החורבן — תקנת רבי יוחנן בן זכאי

משחרב בית המקדש — יהודים קמו מוקדם, עם **"שמחתי באומרים לי בית ה' נלך"**, לקחו לולב, התחילו ללכת. **רבי יוחנן בן זכאי** ביבנה לקח לולב, אמר שינסו ללכת. נזכרו שיש את הרומאים — הורידו את הלולב, הלכו לבית המדרש. **לא הגיעו לבית המקדש היום.**

הפשט העמוק יותר — כל יום בדרך

כל יום קם יהודי, לוקח את הלולב, ומתחיל ללכת לבית המקדש. ההבדל בין יום ראשון לשאר הימים הוא: ביום הראשון כבר הביאו, זה כבר שוכב שם, אבל זה לא הגיע. יום שני בבוקר — אולי היום יצליח. לא הצליח? מחזקים ביום שלישי. **עד תשעה באב** — כל יום מרימים לולב והולכים בדרך. הוא לא מגיע? הוא לא מגיע? **זה הפשט בשבעת ימים** — זה דרבנן, אבל זה הרבה יותר טוב **מדאורייתא**. אפשר אפילו להסתובב עם הלולב לכל הכיוונים ולומר: בדרך

בהושענא רבה אנשים עשו מאוחר יותר תיקון גדול — שמחים יותר, אבל זו כבר לא השמחה הפשוטה המקורית. במקור הלולב היה מתיר שמחה בפשטות.

ז. פשט רבי יצחק — הגבהה נפק ביה

מעיקר הדין — מביאים לולב, מרימים אותו, אומרים "זה לולב" — *לא פחות ולא יותר*. הגבהה נפק ביה — על ידי הרמה יוצאים.

ח. ננועים — מוליך ומביא, מעלה ומוריד

היסוד

החכמים חידשו שנענוע פירושו "מוליך ומביא, מעלה ומוריד". **רבי יוחנן** אומר: *מוליך ומביא למי שארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי ששמים וארץ שלו* — מנענעים לכל הצדדים להראות שהקב"ה שייך להכל. ראשונים הוסיפו גם ימין-שמאל, אבל היסוד נשאר אותו דבר.

כיוון התפילה

לא מתפללים סתם למזרח — מתפללים למקום השכינה, מקום הבית (הר הבית). השכינה במערב (מערבית). אנחנו באמריקה מתפללים למזרח כי אנחנו במערב של ארץ ישראל. **הרמב"ם** אומר שכל היהודים מאברהם אבינו מתפללים בכיוון המקום. גם המוסלמים התפללו פעם באותו כיוון עד שמלחמה שינתה זאת. **החיד"א** הוציא מצפן לתפילה — זה מראה כמה חשוב הכיוון ליהודים.

ט. איפה הקב"ה — במקום אחד או בכל מקום?

ההבנה הישנה

פעם אנשים חשבו שהקב"ה רק במקום אחד. מוסלמים ממש המציאו גיאוגרפיה וגיאומטריה כדי לדעת איפה מכה. **יעקב אבינו** חשב שיש רק שער אחד בשמים — "אין זה כי אם בית אלהים וזה שער השמים" — ומלאכים עולים ויורדים רק שם. תפילות צריכות "לתפוס טרמפ עם מלאך" דרך השער. החזן אומר לפני מוסף שמלאכים יפריחו את התפילות לפני כסא הכבוד.

החידוש: הקב"ה בכל מקום

רבי יוחנן מביא את הפסוק מפרשת יתרו: **"בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך"** — הקב"ה לא מוגבל למקום אחד. איפה שאתה מזכיר שם ה', שם הוא בא אליך. לא צריך לנסוע לשער. החכמים הביעו זאת: הקב"ה בכל ארבעת צידי העולם, בכל השמים, בארץ — בכל מקום.

הקשר לננועים

הענין של ננועים (לנענע את הלולב לכל הצדדים) הוא להראות שהקב"ה בכל מקום. פעם חשבו שהוא רק במקום אחד — היום מראים עם הלולב שהוא בכל הצדדים. רבי יוחנן אמר: אתה יכול להביא את נדרך לצפון, דרום, אפילו עמוק בתהום — הקב"ה גם שם. לא רק בבית המקדש. **מקורות:** בראשית (חלום יעקב), פרשת יתרו, רש"י, גמרא על שמע.

י. דאורייתא vs. דרבנן — הערה חדה

דאורייתא פירושו מה ש"אנשים ארכאים" חשבו — להאמין בקב"ה ובבית המקדש. דרבנן פירושו היהודים החכמים שמבינים שדאורייתא הוא דרבנן. "דרבנן טוב יותר מדאורייתא" — זה נאמר באירוניה/הומור.

דברי סופרים ערבים מיינה של תורה

במסכת עבודה זרה — מפגש רבי ישמעאל — המשנה על "כי טובים דודיך" או "דדיך" — דברי סופרים ערבים יותר מיינה של תורה. "דדים" (כמו תינוק שותה מאמא) vs. "דודיך" — זה מראה שחכמים קובעים מה אסור.

ההיא גם אני יכול להגיע.

טו. מעשה עם הדוד לעלוב'ער

מעשה עם הדוד לעלוב'ער (תלמיד של החוזה מלובלין, רבי יעקב יצחק): פעם אחת נסע לרבי ליום טוב, אבל סערה עיכבה אותו, הוא נתקע בעיירה קטנה. אחרי יום טוב הגיע. הרבי שאל איפה היה. הדוד לעלוב'ער ענה: **הייתי אצל הרבי ביום טוב!** הוא דמיין שהשולחן של הרבי כל כך ארוך שהוא מגיע מלובלין עד לעיירה שלו — הוא ישב בקצה השולחן. כשהרבי הוא באמת הרבי של **כל היהודים, של כל העולם**, אז השולחן מגיע עד רחוק.

הערה על חסידים והרבי

הקאמארנער מאריך שתפקיד החסיד הוא **לדבר גדולות על הרבי**. אנשים חושבים שצדיק לא צריך מחמאות כי הוא ענו — אבל אולי דווקא כי הוא ענו **חייבים** לומר לו כמה הוא גדול. הוא יכול להיות ענו רק אם יש לו מספיק חסידים שמדברים גדולות עליו.

טז. זכריה הנביא והעמיד לבוא

לפי **זכריה הנביא** בהפטרה — בעתיד לא לכל הגויים יהיה שכל לבוא לסוכות. אבל **כשכל העולם יבוא**, יהיה תור מלייקוד עד בית המקדש. **"פרי התג כנגד הגוים"** — אנחנו מתפללים עבור הגויים, כמו שהמדרש אומר על **"תחת אהבתי ישטנוני ואני תפלה"**.

יז. רבי יוחנן בן זכאי — הרבי של החורבן

רבי יוחנן בן זכאי היה הרבי של החורבן. אחרי החורבן אנשים אמרו שלא יתחתנו יותר וכו'. הוא **עודד** את העולם להמשיך, והוא עשה את **כל התקנות זכר למקדש**. השנה הרבה אנשים הרגישו רע — לא שופר כמו שצריך, לא לולב דאורייתא. אבל **כל הסיבה לצאת ידי חובה היא גם רק זכר למקדש**. הזכר למקדש נעשה חזק יותר עם הזכר שהיה רבי יוחנן בן זכאי שעשה את התקנות. הוא היה **מ"זכאי" — כל תורות הגלות**.

יח. שאלה: להיכשל בד' אמות רשות הרבים

בזמן בית המקדש, אף אחד לא נכשל בנשיאת הד' מינים ברשות הרבים? הגמרא מראה שגם אז אנשים לא היו מושלמים. אבל הפשט הוא: **כל עוד היה בית המקדש**, אם נכשלו — נכנסים פנימה, מביאים חטאת, גמרנו. אבל **אחרי החורבן**, בלי מערכת כפרה, נשארים **תקועים עם דאורייתא עד שמתים**.

החזון איש אמר: **צריך לפחד מעבירה, לא ממצווה**. אם למישהו יש חרדה כשהוא אופה מצות, שיהיה לו חרדה כשהוא מדבר לשון הרע — במצווה צריך רק להיות בשמחה. אבל זה ההבדל: **כשלא עושים מצווה כי פוחדים מד' אמות רשות הרבים — זה עצמו הזכר הגדול ביותר למקדש**, הזיכרון שאם אכשל, אשאר תקוע בלי כפרה.

תקנת רבה

רבה אומר את **הטעם של "שמא יעבירונו"** (שלא לשאת ד' אמות ברשות הרבים). אבל יש שאלה אם רבה עצמו עשה את התקנה או שהוא רק אומר את הטעם לתקנה ישנה יותר.

יט. למה לא תוקעים שופר ולא לוקחים לולב בשבת

רבה נותן את הטעם של **שמא יעבירונו** — חוששים שישאו ד' אמות ברשות הרבים. אבל **הבן איש חי** אומר ששמא יעבירונו **אינו הטעם האמיתי** — יש סוד.

הטעם העמוק יותר הוא: גם לולב וגם שופר **שייכים באמת רק לבית המקדש**. כל מה שאנחנו עושים הוא רק **זכר למקדש**. שבת יוצרת קונפליקט עם המקדש — במקדש כן תקעו שופר ולקחו לולב אפילו בשבת, אבל במדינה לא. זה מראה שהמצוות קשורות באופן יסודי לבית המקדש.

לולב שבלב

אולי אפשר לומר ששיטת ר' יצחק — שלולב שייך לבית המקדש — הייתה ליהודים שחשבו שהבורא רק בבית המקדש. הסירו את הלולב כדי שיזכרו שלא צריך דווקא את בית המקדש. כמו שאפשר לעשות **בית המקדש שבלב**, אפשר גם לעשות **לולב שבלב** — התוכן הפנימי של המצווה.

כ. סיום ספר זמנים של הרמב"ם

סיימנו את **ספר זמנים של הרמב"ם**, ומחר נתחיל **ספר נשים**. חתימת הרמב"ם לספר זמנים מביאה את הפסוק **"כי תשועת ה' כהרף עין"**. בחתימות של כל ספר רואים את נשמת הרמב"ם — איך הוא מתלהב מהתוכן. **

מסיימים בדבר תורה** — אפשר לראות את נשמתו בחתימות.

כא. יום הטוב האמיתי — יום טוב לאומי

יום טוב אמיתי

יום טוב אמיתי הוא כשמדינה שלמה חוגגת, לא רק משפחה או קהילה. כשאנחנו יושבים בבית ואוכלים חלה עם דג, זה רק **סמל** של יום טוב — זכר למקדש. זה לא יום הטוב האמיתי. יום הטוב האמיתי פירושו **כשכל המדינה חיה את יום הטוב** — עם קרבנות, מוספים, כל ה"חבילה".

תלמידי חכמים יכולים לעשות **כל יום טוב** — **שבתותיהם וימייהם חגים**. אבל יום הטוב האמיתי הוא חוויה **לאומית**. בארץ ישראל "לא יוצאים" — כל המדינה היא שם שאתה נמצא. בגלות "יוצאים" מהעולם פנימה ליום טוב, אבל העולם ממשיך הלאה.

למה מזכירים בית המקדש ביום טוב

כמו שהכניסו ביום כיפור את **סדר העבודה** באריכות רבה, כדי שנזכור שאנחנו עדיין **רחוקים מאוד מתיקון** — כך גם צריך שנה כמו השנה, כשבקושי יכולים לעשות, כדי שנזכור **שכל מנהגי יום הטוב שלנו הם רק פלייר, לא הדבר האמיתי**.

כב. גאולה, ניסים, וארץ ישראל

נראה שאנחנו כבר **קרובים לגאולה**. ארץ ישראל נראית כמו מדינה שחוגגת יום טוב — סוג אחר של יום טוב לגמרי. לא צריך לומר שזה מושלם — **שלום יהיה רק עם סנהדרין אמיתי**. אם כל היהודים ילמדו רמב"ם וכל היהודים יכריעו, אפשר לעשות **סנהדרין חדש**.

יהודים לא ייקחו גאולה שאין בה **ברכת הניסים**. כל יום שעובר רואים עוד ניסים — עשרות ניסים. הדחף שזה **חייב להיות מדהים** — שאף פעם לא מתפשרים על משהו שאינו נפלא — זה מה שעשה את ההצלחות שיש עכשיו.

כג. כפייה, משיח, והדרך של רחמים

איך משיח בא? — הסכמה בלי כפייה

אם כל היהודים יסכימו על רבי אחד שהוא משיח, הוא יהיה משיח. זה פשוט — על מה בעצם משיח? אבל הבדיחה היא: כדי שכל היהודים יסכימו, משיח צריך כבר לבוא — כי אחרת אי אפשר להגיע לאחדות כזו.

הצדיק מקבל **כוח הכפייה** — אבל זה לא אומר כפייה פיזית, אלא כוח שהוא כל כך חזק שהוא "מנצח" אוטומטית. כפייה אמיתית פירושה שהאמת כל כך ברור שכולם מסכימים מעצמם.

כו. פרשת זאת הברכה — אחדות עם אינדיבידואליות

הפסוק "ויהי בישורון מלך" — **"ויהי בישורון מלך בהתאסף ראשי עם יחד שבטי ישראל"** — הקב"ה מלך כשהראשים (רבנים) באים ביחד. "יחד" מתפרש לא רק "כולם ביחד" אלא **each** — כל שבט בא עם הרבי שלו, ואז הם באים כולם ביחד. **מורשה קהלת יעקב** — כל קהילות יעקב יש להן את אותה תורה, לא "קהילתנו הקדושה" לבד. לא כתוב "קהלת ינאי" אלא "קהלת יעקב" — כל הקהילות.

אחרי האחדות — ברכות אינדיבידואליות

אחרי שאומרים את האחדות המדהימה, באות ברכות אינדיבידואליות: יחי ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יוסף — כל שבט מקבל את הברכה שלו. אחדות לא אומרת שכולם נעשים זהים.

כז. משיח ומחלוקת — "לפשר", לא "להכריע"

הטעות של "איחוד דרך פסק"

אנשים חושבים שלפני משיח צריך "להכריע" — לפשר את כל המחלוקות (למשל, חזון איש vs. ר' חיים נאה לגבי כזית). אבל זה הפוך — צריך **לפשר**, לא להכריע. יהודים לעולם לא יכולים להסכים על דבר אחד — אלא דרך כפייה, וזו לא חכמה.

המשל של קרבנות

כשמשיח יבוא, יביאו ארבעה קרבנות תמיד — אחד לווייזיצר, אחד לברסלב'ער, אחד למזרחי, ואחד למי שסוברים שכל האחרים לא טובים. הכהן יעשה תנאי: "אם מחוסר כפרה הוא הרי זה עולה, ואם לאו הרי זה שלמים." זה רק על חשש.

הבדלים תרבותיים vs. מחלוקות הלכתיות

דברים תרבותיים — חסידים אוכלים קוגל, צרפתים אוכלים מאכלים צרפתיים — זה יכול להישאר. לא יכפו על כל האנשים לאכול קוגל. אבל כשמדובר בשיעורים הלכתיים (כמה גדול טפח, כזית) — זה **כן** איפשרו נפל, זו טעות. כשאומרים "כזית" מתכוונים למשהו שאפשר להעריך — "קח אחד כזה מהעץ שלך, העריך אותו." כל השיעורים ניתנו שיהיה קל.

מזבח אחד, לא כמה

אי אפשר להיות מזבח שני לכל אחד — כי אז זה כבר לא בית אחד, אלא כמה בתי מקדשות, וזה נכנס לעבודה זרה. **האר"י הקדוש** גם אישר זאת.

כח. שתיים עשרה נוסחאות התפילה — הריקאנטי

המגייד **ממזריטש** מביא בשם הריקאנטי שלבית המקדש היו שנים עשר שערים, כי כל שבט היה צריך להיכנס דרך שער אחר. מכאן נובע היסוד של שתיים עשרה נוסחאות התפילה — לכל שבט יש נוסח משלו.

הוויכוח על נוסח אחד במדינת ישראל

בהקמת המדינה רצו שהרבנים יבטלו נוסח אשכנז ונוסח ספרד, כדי ליצור אומה אחת. המהלך האחר הוא בדיוק הפוך: פרויקט כזה יביא מחלוקת — האם לקחת יותר מאשכנז או יותר מספרד? הדרך הנכונה היא פלורליזם — כל אחד יעשה את שלו. זה לא סתם "שלום", זה **"שלום מחלוקת"** — שלום שיכול לסבול חילוקים.

כט. בעיית הפשיזם באחדות יהודית

הטעות הגדולה היא שהדמיון שלנו על משיח הוא שכל היהודים ילכו באותה בקישה. בינתיים, אם ההוא לא הולך בבקשה שלי, אני לא יכול להשתדך איתו. זה תירוץ פשיסטי — וזה נורא. צריך להראות לעולם שאפשר לחיות ביחד, אפשר להילחם באותו צבא, **דווקא** כי הולכים בבקשה אחרת.

מה מאחד את כל היהודים?

רבי דוד פאווארסקי — כפייה אינה הדרך

פתק מרבי דוד פאווארסקי (ראש ישיבת פוניבז'), שנכתב ערב יום טוב: אנשים שלמדו דרך חדשה בעבודת ה', ויש מחלוקת — אי אפשר לכפות עליהם להיות חשודים על שיטתם. **"ולא זו דרך התורה"** — זו לא דרך התורה.

הזהר — יראת העונש היא סיטרא אחרא

הזהר הקדוש אומר **כמה וכמה פעמים: יראת העונש היא סיטרא אחרא**. מי שפחד מעונש הוא כביכול עובד עבודה זרה. למה? כי הממונה על גיהנם הוא השטן — **"הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המות"**. אם פוחדים מגיהנם, פוחדים מהס"מ, לא מהקב"ה. מותר רק לפחד מהקב"ה עצמו. כפייה דרך פחד היא לכן פשוט לא דרך.

משיח רק בחסד וברחמים

גמרא במסכת ראש השנה: אסור לומר מלכיות של פורענות בראש השנה, כמו למשל **"בחמת המשיפחים אמלך עליכם"** — אפילו אם רב צדיק אומר "כולהו לירתח רחמנא", בכל זאת בראש השנה לא אמרינן. זה אומר: לא מתפללים שמשיח יבוא דרך פורענות.

רבי מענדעלע רימינובער החזיק בשיטה שמשיח יבוא אפילו דרך צרות קשות. אבל הכלל הוא: **לא זו הדרך** — רק ברחמים. הקלויזנבורגר רב אמר: **אף אחד לא נעשה טוב יותר על ידי מלחמה**. כפייה וצרות לא עוזרות. הצדיקים עושים תנאי: משיח יבוא רק **בחסד וברחמים, בלי שום כפייה**.

הרמב"ן ור' אשר'לה

הרמב"ן סובר שיש מדרגה שלא כל אחד יכול להגיע אליה. **"ויקהל כל ישראל"** — אבל ר' אשר'לה הקדוש אומר: **"לשלישיו ולרביעיו לא שמענו"** — בלי רבע יהודי לא צריך לבוא קודם. זה אומר שהאמת יתפשט, אבל לא דרך כפייה.

כד. אמונה במשיח — ציור בלב

הרמב"ם אומר שצריך להאמין בשלושה עשר עיקרים, שמשיח יבוא. מה פירוש "להאמין"? לא צריך לתת כסף, לא צריך קול — צריך להיות איזה ציור, פנטזיה, איך זה יעבוד. **אמונה מצויר בלב**, כמו שכתוב **בדרך ה' הראב"ד** חולק — הוא אומר שדווקא פנטזיה אינה פנטזיה. **רבי עקיבא** סבר שצריך לעשות דברים מעשית קודם.

הסכנה של "פנטזיה של אלימות"

משיח הוא דבר בגשמי, כלל — צריך להיות ציור. אבל הפנטזיה הקלה ביותר היא **violence** — מדמיינים רוצח המונים גדול שיסדר הכל. אבל "משיחים" כאלה — היטלרים כאלה — כבר היו. **זו לא דרך**. הדרך הנכונה היא **עם עשרה ניסים**, לא עם כפייה.

כה. אחדות ישראל — פלורליזם, לא פשיזם

אחדות בין קבוצות חסידיות

כל מי שיש לו מסורת חסידית צריך ללמד את חסידיו לכבד קבוצות חסידיות אחרות. צריך לעזור לשיעורים של זה את זה, לא רק לשלו.

שנאת חינום — מקטן לגדול

שנאת חינום מתחילה קטן — "אני עומד קצת יותר טוב ממנו" — ומסתיימת בזריקת אבנים. עולם הפירוד הוא כשכל אחד דואג רק לעצמו.

מעשה על אהבת ישראל (ר' אליעזר דוד פרידמן בשם אהבת ישראל)

כשיהודי מתפלל שמונה עשרה טובה ונכנס אור — אם הוא **שוטה**, הוא חושב: "אני היחיד בבית הכנסת שהיה לו את ההשגה." אם הוא **יהודי טוב**, הוא חושב: "בטח לכל אחד בבית הכנסת הייתה אותה השגה." זה הצעד הראשון — צריך להתחיל קטן.

שום דבר חיצוני. בקדיש אומרים שלוש פעמים ביום על "עם" — איזה עם? "המיוחדים שמו" — אלה שאומרים פעמיים ביום "שמע ישראל ה' אחד". גם "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה" — אילו יהודים הולכים למלחמה? כל מי שאומרים שמע ישראל. זה לבד מספיק. לא צריך שהציצית יתאים או שכולם ילכו באותו לבוש.

כל הצרות בארץ ישראל היום נובעות מהפשיזם של בן גוריון. הוא התכוון לטוב, אבל הדרך הפשיסטית אינה דרך. זה לא רק שזה לא מצליח — זה עושה יותר רע, זה דוחה את הגאולה.

ל. הרמב"ם על כבוד התורה

הרמב"ם אומר במורה נבוכים (והלכות תלמוד תורה) שיש שני יסודות עיקריים: לימוד התורה — זה התכלית של אדם, ללמוד ולדעת; ולכבד מלמדיו ויודעיו — לכבד את מי שיודעים. למה? כי בלי כבוד ליודעים אף אחד לא יכול ללמוד. זה אפילו ענין גדול יותר מלמוד עצמו, כי זה מביא ללימוד.

לא. כבוד לרצינות אינטלקטואלית

צריך לכבד את הרצינות האינטלקטואלית של יהודים שומרי מצוות. יהודי שעומד ליד ספר, שכל חייו מסתובבים סביב מה שכתוב בספרים — זו רמה אינטלקטואלית שלא קיימת בכל העולם. רשימת רבי המכר של הניו יורק טיימס דורשת רק כמה אלפי ספרים. מילך בידרמן לבד מוציא כל שבוע יותר אלפי ספרים. סיום הש"ס ממלא אצטדיונים עם אנשים שרוקדים ססימו ספר ארוך — אין דבר כזה "בכל אומה ולשון".

אפילו אם מבקרים שזה "לא כל כך אינטלקטואלי" — זה עדיין יותר אינטלקטואלי מרוב הספרים ברשימת רבי המכר. אסור לכעוס על יהודי שחושב שהכזית שונה — הוא לוקח אינטלקט יותר ברצינות מ-98-99% מהעולם.

לב. הגורליצר רב והשינאווער רב — שני מהלכים

הגורליצר רב אמר את ההבדל בינו לבין השינאווער רב: הוא מאוד אוהב את האמת — כשהוא רואה חתיכת אמת, הוא מתנשק איתה. השינאווער כל כך שונא את השקר — כשהוא רואה אפילו מיליון שקר, הוא נלחם בזה.

הנקודה: להיות ביקורתי לא בא רק מחיפוש האמת — זה בא לעתים קרובות משנאת השקר. לאהוב את האמת מכניס יותר מידות טובות. שני המהלכים צריכים להשלים זה את זה, אבל רוב האנשים שמחשיבים את עצמם ביקורתיים — רוב זה מידות רעות ולא אינטלקטואליזם. צריך עבודת הלב.

לג. ביקורת וקנאה — המוטיבציה האמיתית של "להיות ביקורתי"

רוב האנשים שמחשיבים את עצמם חושבים ביקורתי, אצלם זה באמת נובע ממידות רעות — מקנאה — ולא מכנות אינטלקטואלית. כשמסתכלים מלמעלה על ההוא, זה לעתים קרובות כי לההוא יש יותר כבוד, יותר חסידים, יותר תלמידים, יותר הצלחה. זה לא בא מאהבת החכמה, אלא משנאת ישראל. זו קליפה — אפילו אם יש בזה אלמנט של גבורות דקדושה, צריך לממתק אותה.

לד. אהבת החכמה — הצעד הראשון לגאולה

מכיוון שגאולת העולם באה מהכרה (דעת), והכרה מתחילה מאהבת הדעת — כמו שהרמב"ם אומר "לפי הדעת לפי האהבה" — צריך לאהוב חכמה איפה שפוגשים אותה. כשאברך אומר חתיכת תורה שלא מבינים, צריך לאהוב אותה, לא לדחות אותה כ"קבלה" במובן מזלזל. צריך לכבד את השאיפה האינטלקטואלית של האחר, לא לחכות לכבוד הדדי.

לה. הושענא רבה — הסוד של להסתכל על הצל

המנהג

הרבה ראשונים — האבן עזרא, הרמב"ם — מביאים שצריך להסתכל בצל (שאטן) של הלבנה ליל הושענא רבה. מוזכר מעשה של להיכנס לקבר במדבר, קשור לענין מתי מדבר (קשור לט"ו באב), אבל כאן זה קשור לליל הושענא רבה. זה דבר מאוד עמוק.

הסוד

רואים את "הצד האחר" — השטן — כדבר שחור שמלווה אותך, אבל זה בעצם הצד האחר שלך עצמך.

לו. ברכת כהנים

הערה על ברכת כהנים: "יברכך" — הברכות יפות, עם שער-קאפעס עמוקות, אבל אנשים לעתים קרובות לא יודעים מה באמת כתוב.

לז. איש הישר בעיניו יעשה — תקופת השופטים

הפסוק "איש כל הישר בעיניו יעשה" (שופטים) יש לו שני צדדים. הדברי יואל (סאטמרער רב) אמר: אם יהודי רואה שהאמת שונה ממה שהמערות הגדולות אומרות, שילך אחרי האמת — "איש כל הישר בעיניו יעשה". אבל "אם לא זוכים" זה הופך לאנרכיזם — כמו המעשה עם פילגש בגבעה ובני בנימין.

האידיאל המקורי (כמו בשירת דבורה): כל יהודי יושב "איש תחת גפנו" עם דרך המקדש שלו. איסור הבמות בא רק כי זה לא הצליח. אבל כשזה נכשל, באים ביחד — "שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד" — כל נכדי יעקב אבינו.

לח. דוד המלך — המשורר, לא רק הלוחם

ר' דוד'ל אמר: מתפללים היום לדוד כי דוד יותר משורר מאשר מלך. דוד המלך כתב תהלים — השפעתו דרך ניגונים. ר' נחמן אמר: משיח יכבוש את העולם עם ניגון. מלך שיכול לכבוש עם הכינור שלו טוב פי אלף ממלך שמשתמש בחרב שלו. צריך לעשות ניגונים חדשים, לא רק לשיר מאמרים ישנים ממאה שנה אחורה.

לט. אחדות דרך בית המקדש — מה שכל היהודים מסכימים

מקום המקדש

כל היהודים — בלי יוצא מן הכלל — מסכימים שבית המקדש שייך להר הבית, לא במירון, לא בברוקלין, לא בשום מקום אחר. אפילו ה"מירונ'ער" הגדול ביותר מודה שבית המקדש לא במירון. סאטמר גם מסכים על ארץ ישראל ומקום המקדש.

ביקורת על "אנשי הר הבית"

אלה שעושים מחלוקת על הר הבית — זו "טיפשות שאין כדוגמתה", כי הם לוקחים את הדבר האחד שכל היהודים מסכימים ומתווכחים עליו, במקום לנצל את הקונצנזוס.

דיון צדדי: בתי מדרש על הר הבית

יש דעות שלא צריך מיד לבנות את בית המקדש, אלא צריך להתחיל עם בית מדרש על הר הבית — כמו שהיה בזמן חז"ל. הכותל כבר כאן כמקום תפילה.

שמע ישראל, ארץ ישראל, תורה — שלוש נקודות של אחדות

- שמע ישראל — כל היהודים מסכימים

- ארץ ישראל / מקום המקדש — כל היהודים מסכימים

ועינוי. לא צריך לתת לזה להיות "מנותק" — כשהולכים הביתה אחרי נעילה, הרב יאמר שעכשיו מותרים בכל חמשת הענינים, וצריך באמת לעשות כך. היום לפני והיום אחרי — כן, אבל היום עצמו — לא, כי זה עינוי.

מג. סיכה (משיחה) ערב יום טוב ומוצאי יום כיפור

הגמרא אומרת "כמים בקרובים כשמן בעצמותיו" — הדרך ששמן נספג היא דרך משיחה, לא דרך שתייה. האם איפור הוא בחינת סיכה — זה לא נכנס לפרטות.

מד. אכילה ערב יום כיפור — האם זו מצווה

הרמב"ם לא מביא כלל את הגמרא של "אוכל ושותה בתשיעי" כמצווה בפני עצמה. הוא לא חושב שזו מצווה מיוחדת לאכול, אלא שצריך להתכונן לצום. אבל **הערוך השולחן** מונה את זה ממש כמצווה, אפילו כאחת המצוות. אין סתירה — אפשר לומר שיש חיוב לאכול כי צריך להתכונן לתענית, אבל זו לא בהכרח מצווה בעצם.

מה. אל תפרוש מן הציבור — מנהג המקום

אם באים לבית כנסת שבו אומרים ברוך שאמר לפני הודו, הולכים עם בית הכנסת, כי כל העולמות מסתובבים לפיהם. זה הכלל של "אל תפרוש מן הציבור" — במקום הזה, בבית המדרש הזה, מה שהמנהג, הולכים עם זה. אפילו אצל אבא שלך מניחים אחרת — "אל תטוש תורת אבך" — אבל במקום הזה הולכים עם הציבור.

מו. כבוד התורה וכבוד אמיתי — ללמוד וללמד

הכלל

כמו שחסידים מתנהגים עם הרבי שלהם, כך צריך להתנהג עם כל יהודי.

כבוד אמיתי

כבוד אמיתי לא אומר רק להסכים עם כולם. כשמישהו אומר תורה שלא מסכימים, הכבוד האמיתי הוא לגשת ולומר: "אתה אומר מחלוקת, אתה עושה חקירה — אי אפשר לומר כך." זה מראה שיש ציפיות גבוהות ממנו. כשלא מתווכחים איתו, זה לפעמים סימן ש"מלמד חולה" עליו — אין ציפיות.

המשל

ילד בן שלוש אומר תורה בסעודה — אומרים "וואו, איזו תורה יפה." כשהוא כבר שלוש עשרה, שואלים אותו: "מה אמרת עכשיו? תעשה סנס!" — כי כבר מצפים ממנו.

התיקון של תשפ"ב: כל יהודי מחויב ללמוד וללמד

- **ללמוד** — "מכבד לומדיה ויודעיה" — כמה שההוא יודע משהו, הוא לימד לך משהו, אתה צריך לכבד אותו בשני העולמות.

- **ללמד** — כשהוא טועה, או כשיודעים יותר ממנו, יש **חיוב דאורייתא** מ"ולא תשא עליו חטא" (ויקרא י"ט:יז) לגשת מאוחר יותר (לא באמצע!) ולומר לו. צריך להתקשר אליו יומיים אחר כך — זו הדרך האמיתית. האנשים שבאמת אכפת להם, הם מתקשרים מוצאי שבת או יום ראשון ושואלים: "מה אמרת? זה לא עשה סנס."

מו. פידבק וביקורת — הדרך הנכונה

חשוב מאוד כשאנשים יש להם ביקורת. רוב האנשים אינם שוטים — מי שכבר מחזיק ביקורת על שיעור, הוא כבר "בדור" בזה שהוא לא שוטה, כי הוא הקשיב עד שם. צריך ללמוד לקבל פידבק ולתת פידבק — אבל בדרך מכבדת, ובזמן הנכון.

- **תורה** — ספציפית **ספר התורה**, הקלף הפיזי. לא משניות, לא פירושים — הטקסט של התורה עצמו. זו הסיבה שרוקדים עם ספר התורה בשמחת תורה — כי הקלף הוא הדבר האחד שכל **יהודי בודד**, אפילו רפורמי, אפילו קונסרבטיבי, מסכים עליו. כשיש דבר אחד שכל היהודים מסכימים — "משיח כבר בא", אפשר ל

עבוד עם זה.

למה יהודים מסרו נפש על התורה

כמה יהודים מתו כדי שנחזיק ב**אותה** תורה? מה היה רע אם חלק מהיהודים היו רוקדים עם ה"ברית החדשה"? לא היינו יכולים לדבר איתם — היה פירוד בין יהודים. יהודים נשרפו כדי לא להגיע לצלב, לא כי הקב"ה לא שם, אלא כי זה היה קורע את האחדות.

מ. זמנים ונשים: הקשר בין זמן וקירבה

מצוות עונה — קירבה מוגבלת בזמן

ר' ישעיה אמר שהקשר של אדם עם אשתו צריך להיות **מוגבל בזמן**. "עונה" פירושה **זמן**. המצווה אינה רק קירבה כשתוקף חשק — זה יש לכל אדם. המצווה היא כ**שמקבלים על עצמם** זמן מסוים לקירבה. זה הקשר בין "זמנים" ו"נשים".

הקשר שלנו עם הקב"ה — גם מוגבל בזמן

כך גם הקשר עם הקב"ה: אי אפשר לדרוש מאדם שתמיד יהיה לו גדלות המוחין. המינימום הוא **שלוש רגלים** — שלוש פעמים בשנה, ימים טובים — כשנכנסים ומתחברים.

מא. הרמב"ם על ימים טובים ולימוד

חיי הרמב"ם

מכתב מהרמב"ם משמע שבאמצע השבוע הוא לא עסק בלימוד עם יהודים — הוא ממש לא היה לו זמן, הוא נפל למיטה מותש אחרי יום שלם כרופא.

שבת וימים טובים

- **שבת** הוא כמו "דייט עם הקב"ה" פעם בשבוע.

- **ימים טובים** — לפי הרמב"ם — נעשו **לעשות בתורה**, להיות יותר זמן לתורה, תפילה, חסד.

- **חול המועד** — הרמב"ם סובר שזה לא דאורייתא (שונה מבה"ג ותוספות), אבל זה לא צריך להיראות כמו ימי חול. עיקר הלכות חול המועד הוא לא רק מנוחה, אלא **להיות זמן ללמוד**.

סדר היום של הרמב"ם ביום טוב (הלכות יום טוב)

"כך היא סדר הדברים": באים לבית המדרש, מתפללים, אוכלים את הסעודה, מתפללים מנחה, הולכים הביתה, מבלים, תנומה קצרה — ואחר כך חוזרים לבית המדרש ולומדים עוד **שש שעות**. הרמב"ם רצה ביום טוב (לא בשבת) סדר הלימוד — **חציו לה'.**

הזמן של היום — מותרות

היום לכל אדם יש יותר זמן מפעם. אפילו הרופא הגדול ביותר, אפילו הנשיא, יש זמנים של לא עבודה. זה אומר שאפשר כל יום לעשות כמה שעות ללימוד — לא רק ביום טוב. אבל **המינימום** הוא יום טוב — כששנה שלמה אין לך זמן, ביום טוב יש לך.

ברכה

כל היהודים יהיה להם **נשים וזמנים** — מספיק זמן, שש שעות ביום, לקירבה עם הקב"ה.

מב. הנהגות מוצאי יום כיפור — להראות שהיה עינוי

כמו שכל הרבנים היו לוקחים סיגריה מוצאי שבת כדי להראות את ההבדל בין שבת לחול, כך צריך מוצאי יום כיפור להראות שהיה יום של פרישות

עצה מעשית

כשיש הערה או ביקורת למישהו (למשל, מגיד שיעור), לא לומר בשיעור עצמו, אלא להתקשר אליו יומיים אחר כך. זה נותן זמן לשקול האם הנקודה באמת רצינית או רק מחשבה רגעית. אם אחרי יומיים חושבים שזו עדיין הערה תקפה, אז כדאי לומר.

מצוות תוכחה

זה חלק ממצוות תוכחה — מחויבים לעזור לכל יהודי עם לימוד התורה שלו, כי חיוב לימוד התורה שייך לכלל ישראל.

הקושי של תוכחה

לתת תוכחה קשה מאוד. רוב האנשים חוששים שאם יאמרו משהו, האחר לא יבוא לשיעור מחר. אבל לא צריך לפחד כל כך — צריך להבטיח לאדם שהוא מוזמן לבוא להתפלל וללמוד אפילו אחרי מחלוקת.

תמלול מלא**פשוטו של מקרא: שלושת השלבים של "לפני ה'" בפרשת אמור****הקדמה והכנות טכניות**

כן, אני צריך מישהו שיוודא שזה עובד. אה, מועד טוב. התחלתי עם השיעור שלי. תוודא שזה עובד. באמת, זה עובד? כן, כן, כן, זה דולק. אני הולך לעשות לחיים, כי אנחנו באמצע סעודה. אני רואה REC ואז 000. אתה רואה את זה נורמלי? אתה רואה את זה נורמלי? מועד טוב. אנחנו הולכים להתחיל. עת מועד שלומי. בדוק אם הוידאו שלי עובד. אה, הוא מומחה. לא, לא, זה עובד. כן? תן לי לבדוק. אני לא יודע אם אני מוכן או לא. אתה מתכוון לאודיו השמאלי? בדרך כלל זה השמאלי. לא, מישהו פשוט לחץ על הקלטה. אני לא חושב שזה נכון. זה לא נראה כמו... אוקיי, טוב מאוד.

יש עוד יין. זה של אחי הקטן. אם זה היה טוב, זה היה המשך הבא. אבל זה לא טוב. זה ומי עוד? אתה יכול לאכול, בטח.

אבל רציתי לומר, אתה בא לשבת כאן, כי אנשים אחרים הולכים לבוא, הם הולכים לרצות להקשיב לזה. כל מי שאני יכול לקרב, תתקרב. אה, מה אנחנו צריכים לקחת? אני רוצה שנצטרך לקחת. אני רוצה שנצטרך לקחת. אני רוצה את הקרקע שלי, אני לא, אני יכול להוציא את זה. סושי? לא, זה הולך לר' יואל. הוא נותן את הקרקע. זה הסטאר של הקרקע שלך? זו הבחינה. זה לייב ווייר, וגם ווידאו ווייר. זו הקרקע ווייר. כולם הם הקרקע ווייר. אני בשיעור. אני בשיעור. מה קורה עם הפשט שלך?

רציתי לומר, אנחנו מדברים, התחלנו את השמועס, אבל הכל מתחיל עם שמועס. אתה רוצה להתחיל שמועס אחר? אתה מוזמן לעשות את זה בקרוב. עכשיו אני... יש לי את הרצפה, לעת עתה. אתה לא יכול להסתכל ב... ב... אני... אני... ר' ישעיה עכשיו זה השבוע ר' ישעיה עכשיו, ויונגער, יונגער, זה השירקער. זו השנה, זו השנה, זו השנה. זה עדיין, הלא. לא היה לי. אני לא נכנס מהעולם. אתה יכול להביא עוד כוס? אתה יכול להביא עוד הרבה יין? לא, לא, לא.

ברוך אתה ה' אלוהינו מלך העולם הטוב והמטיב. לא. אתה יכול לתת לי את כל העסק. אבל זה יראה אחרת. אוקיי.

מהו פשט? ההקדמה של מאור עיניים

מה שהייתי אומר לך שזה הדבר שאנחנו דנים, ש... פשוט פשט, לא פשוט פשט, בפשט. אם אתה רוצה לדעת מה פשוט פשט אומר, אני אומר במאמר של וזאת הברכה. כל מה שאני כותב, אני לא כותב מתחרה בעצמי. אז, העולם צריך להחזיק ראש. אני יודע שזה הרבה, מה אתה יודע? זו החסידות שלי.

אז, המאור עיניים הקדוש היה אומר שפשט פירושו שזה פשטות הגשמיות. לשון הפשט פשיטת וכליו וישן. בכל אופן, אז... מה שאני יודע ככה, פשט,

מח. סיום**חידוש הלכתי (בדרך צחות)**

אפשר לאכול בפנים (בבית) כי זה "פטור מן הסוכה" (התייחסות לזמן סוכות).

הכרת הטוב

תודה לבעלי הבתים שהקימו את השיעור, ובמיוחד להגאון רבי יואל אושר — המארגן של השיעור. בלעדיו השיעור לא היה. הוא שם "לחץ" שצריך ללמוד כל יום, וזה דבר נפלא.

"לחיים, אמן."**שאלה קצרה בסוף**

איך מתפללים שמונה עשרה בדרך ממסתוריא לבית המדרש? התשובה: יום אחד אני פנוי (חופשי), אבל לשמונה עשרה — כלומר, מתפללים שמונה עשרה בדרך.

אני יכול לומר תורת אבא, אני יכול לומר תורת אבא. כמו שהמאור עיניים אומר שפשט פירושו פשטות הגשמיות. יותר רש"י אומר פשוטו של מקרא, פירושו שרש"י היה לו פשטות הגשמיות. והוא אומר את הפסוק, כמו שהזכרתי אומר, בלי לבוש. פשטות פירושו ערום, נכון? מפשט. מפשט פירושו ערום. הוא פירושו. אני רוצה לתהות אם אני רואה שאני לא רואה. אני לא רואה? האם ניסית ללמוד ערום? לא, חזרה לבריאת העולם היה. אה, זה הפשט האמיתי.

הפסוק של ארבעת המינים: "ולקחתם לכם ביום הראשון"

אז מי שיוודע את זה, בחומש, התורה הקדושה כתוב, ולקחתם לכם ביום הראשון וגו', ושמתם לפני ה' שבעת ימים. כך כתוב בתורה הקדושה. בגרמנית? שארבעת המינים עושים איתם, מה עושים איתם? כמו שלמדו בארוכה בספר, לקיחה פירושה תמיד כלום בתורה, לקיחה היא לא פועל דבר שצריך לעשות, לקיחה היא רק כדי להתחיל סיפור, כמו קביעת חורך, אז אנחנו עושים משהו, כלום לקחנו. צריך לקחת את זה, טכנית מובן שרוב מעשי אנשים מתחילים עם לקיחת משהו, לקיחה היא לא המצווה. הדבר שעושים, הפועל, מילת הפעולה במשפט היא ושמתם לפני ה' שבעת ימים.

ומה פירוש "ואני אקח משם עומר"? "לפני ה' קצירכם" היא לשון על קרבן, כמו... שמעתי שיעור מרבי... מה שם הבחור ששמעו עליו על ארבעת המינים, צדיק עולמים? רבי... רבי... רבי איני? אני לא זוכר. יש שיעור באת מיעל שהוא אומר שיעור על ארבעת המינים, והוא אומר את כל הענינים, אותן שמועסן בערך שדיברנו וניהלנו. והוא אמר... אם אתה רוצה לדעת את שמו, הבחור, אני יכול להגיד לך בן. אני אסתכל בהיסטוריה היוטיוב שלי ואני אמצא את זה.

שלושת הפעמים "לפני ה'" בפרשת אמור

אבל על כל פנים, הוא הסביר שבתורה, בפרשת המועדים בפרשת אמור, כתוב שלוש פעמים שמביאים משהו "לפני ה'". אילו שלוש פעמים? במילים אחרות זה כך... אם שמעת את זה מרבי יונתן תגיד לי, ואני אדלג. אני אעשה את הדבר הבא.

הסדר של פרשת אמור: מועדים ותבואת הארץ

בפרשת המועדים זה כך: יש פרשת מועדים בפרשת אמור, הוא אומר את הזמנים של הכל, איזה יום בחודש צריך לעשות, בחודש הראשון צריך לעשות כך, וכן הלאה. אז כשהוא מסיים את פרשת חודש הראשון, זכר ליציאת מצרים, מתחילה פרשה חדשה: "כי תבוא אל הארץ וקצרתם את קצירה", נכון? כתוב בפרשת אמור. כתוב בפרשת אמור, כן.

בפרשת אמור, אחרי פרשת פסח, מתחילה פרשה חדשה: "וידבר ה' אל משה לאמר... כי תבוא אל הארץ וקצרתם את קצירה והבאתם את

כתוב על ישיבה בסוכה, שתי המצוות של לולב וסוכה כתובות מחוברות לאסיף. מפורש כמעט בחומש, ש-*this has to do with this thing*.

המבנה: שלושה מועדים עם שני סדרים

עכשיו יש משהו חסר. התורה לא מפרשת. שני המועדים הראשונים, יש שלושה מועדים, יש שניהם עם שני דברים, אני אגיד את זה. שלושת המועדים הם, אגב, על פי קרבנות, על פי קרבנות מן החי, מדרגת קרבנות מן החי שקשורה לזמני יציאת מצרים, אה, בפסח מביאים קרבן פסח, בשבועות מביאים קרבנות של שבועות, בסוכות מביאים פרי החג.

וחוץ מזה יש קרבנות שקשורים לתבואת הארץ. פסח, לא פסח, אבל עומר, שזה באותו זמן כמו פסח, אבל לאו דווקא בדיוק באותו יום, לא משנה מה הפשט שלך בממחרת השבת, אנחנו לא הולכים להיכנס למריבה עם הקראים כאן היום. אבל לא משנה מה זה, ממחרת השבת מביאים עומר, זה חג הקציר מספר 1, תחילת קציר שעורים, או אפשר לראות חג האביב, אביב ממש פירושו קציר שעורים, נכון? ולא קציר, כשזה נעשה בדיוק השעורים.

חג הקציר מספר 2 הוא שבועות, מה מביאים? שתי הלחם. וחג האסיף מביאים מה? הלולב. ומה עושים עם זה? לפני ה', מביאים את זה לפני ה'.

שמחה לפני ה' — רק בסוכות

עכשיו, קודם לא הייתה שמחה לפני ה', כמו שהמדרש והפסוקים מסבירים, ששמחה כתובה בתורה כמעט רק בסוכות, כתוב פעם אחת גם על שבועות שמחה בפרשת ראה, אבל בכלל בפסח עדיין לא שמחים, כי עדיין לא יודעים מה יהיה. אפילו שבועות, קצת יודעים כבר, אפשר להיות קצת שמח, לא יודעים. אסיף, אז שמחים. שמחים אז ממה? כך כתוב בתורה, המדרש אומר כך, כי כבר יש. ולכן **"ושמחת לפני ה'"**, לא סתם תקריבו, לא תניפו לפני ה', **"ושמחת לפני ה'"**.

באמת זה פשוט, אם התורה בכלל הייתה צריכה להיות מראה, בוודאי. עד כאן אומר עוד מה הרב... נו, מה השם? זה אדריק, אמנון דוקוב.

לולב, תנופה, ושמחה לפני ה' — מעיקר הדין עד מנהג

שלושת הרגלים והתקדמות השמחה

תחילה הוא חג קציר שעורים. למה אפשר לקרוא לזה חג האביב? אביב ממש פירושו קציר שעורים, נכון? ולא קציר, כשזה נעשה מוכן השעורים. חג הקציר מספר 2 הוא... נכון? מביאים שתי הלחם. וחג האסיף מביאים, מה? הלולב. ומה עושים עם זה? לפני ה', מביאים את זה לפני ה'.

עכשיו, קודם לא הייתה שמחה לפני ה'. כמו שהמדרש והפסוקים מסבירים, ששמחה כתובה בתורה כמעט רק בסוכות, כתוב פעם אחת גם על שבועות שמחה בפרשת ראה, אבל בכל אופן בכלל בפסח עדיין לא שמחים כי עדיין לא יודעים מה יהיה. אפילו שבועות, קצת יודעים, זה קצת שמח, לא יודעים. אסיף אז שמחים. וצריך לדבר למה, אבל כך כתוב בתורה. המדרש אומר כך, כי אנחנו כבר כאן. ולכן, **"ושמחת לפני ה'"**, לא סתם ותקריבו, לא מרחם, **"ושמחת לפני ה'"**.

מה פירוש "לפני ה'" בלולב?

אבל זה פשוט, אם אתה מסתכל בתורה שהלולב היה צריך להיות לפני ה'. כן, בוודאי. עד כאן אומר עוד מה הרב... נו, מה השם? הצדיק, רב אמנון דוקאוו. אמנון דוקאוו הסביר. הצדיק, הוא אומר גם הרעיד וספר. מביאים את זה לכהן, כמובן, לא, לא כתוב כהן בלולב לא כתוב כהן, על משהו כתוב מפורש שמביאים לכהן, אבל הרעיון הזה, עכשיו, מה חסר? מה חסר? מה זה לפני ה' פירושו?

תנופה — הפשט של "לפני ה'"

כי אפשר לעשות מאוד מאוד פשוט, ילמד סתם מן המפורש מהניף עושין לפני ה'. כתוב מחלול לפני ה'. מה פירוש לפני ה'? איך זה נעשה לפני ה'? מרימים את זה, מביאים את זה, מרימים את הלולב לפני ה', הדא דאס לפני עניים. עניים פירושו מהניף עושין לפני ה'. עניים הוא לא מעכב. זה כן מעכב.

עומר. הבאתי את זה כאן, אני אראה לך, מי שלא מאמין לי, אתה יכול לבדוק. יש לך טלפון גם, אז אתה לא צריך טלפון. לרבי יואל אין טלפון, אפשר להביא טאבלט נוסף להסתכל עליו, לא שאין לו טלפון, זה דבר אחר. אז, יש תקנה.

מה שרציתי לומר הוא, אתה מבין? אז במילים אחרות, יש סדר של מועדים שהולך, מתחיל עם פסח, ואז יש דבר חדש שקשור ל, כמו שהיינו אומרים, החקלאות, סדר הזריעה. ועל זה יש סדר עבודה נוסף.

חג האביב הוא לא פסח — החידוש של כתב סופר

במילים אחרות, מה שכתוב קודם בפרשת משפטים ובפרשת כי תשא, "חג הקציר" ו"חג האסיף", פסח לא כתוב, כי... כולם אוהבים לומר שפסח הוא חג האביב, אבל זה לא אמת. לא כתוב בשום מקום בתורה שפסח הוא חג האביב. כן, **"שמור את חודש האביב"**, אבל מה עושים בפסח? **"כי בחדש האביב הוצאתיך ממצרים"**. לא כתוב אף פעם שלכבוד אביב עושים יום טוב. מהו יום טוב של אביב? העומר.

העומר, כתוב בכתב סופר, הוא לומד כאן פרשה חדשה. חג האביב אף פעם לא. חג האביב הוא בכל זאת חג האביב. אבל אביב הוא בכל זאת חג האביב. זה רבי ארי אלפמן, יש שיעור חדש על אביב. חג האביב, על פי פשט, מתחיל מט"ו פסח, או כשעושים לפני שבת, עד, עד א' תשרי, לא, עד שבועות, עד... כי זה כתוב, יש דבר חדש, **"וקצרתם את קצירה"**, מתחיל, **"וקצרתם את קצירה"**, זה קציר האביב, שפירושו קציר השעורים, ומביאים, אנחנו יודעים, את העומר.

הראשון "לפני ה'": תנופת העומר

"והניף את העומר", תנופה, נכון? מרימים את העומר, עושים נענוע. הגמרא אומרת שעושים נענוע עם העומר, **"לפני ה' לרצונכם ממחרת השבת"**. זה שלב ראשון.

השני "לפני ה'": תנופת שתי הלחם

אחר כך, אתה ממתין שבעה שבועות, **"וספרתם"**, והוא מביא גם, **"והניף הכהן אתם על לחם הבכורים"**, הרבי אומר, כתוב הפסוק, עושים תנופה על שתי הלחם גם כן. שניהם עושים תנופה **"לפני ה'"**. כתוב אותו לשון, כן? **"והניף הכהן"**, **"לפני ה'"**, כתוב איזה לשון **"לפני ה'"**? הנה הפסוק, כן, כתוב, **"מומשבותיכם תביאו"**, **"והקרבתם"**, הלחם, **"והניף הכהן אתם על לחם הבכורים תנופה לפני ה'"**. מרימים.

יש שני דברים שאנחנו יודעים מה מרימים **"לפני ה'"**, שהם, כמו שאמרנו, אלה לא קרבנות מן החי. קרבנות מן החי, זה העיקר, הבסיס, כמו **"מועדי ה' אשר תקראו אותם מקראי קדש אלה הם מועדי"**, מביאים קרבנות. פרשת פנחס מדברת על זה בעיקר, לא אומרת את הדברים האלה. אבל חוץ מזה, יש קרבנות מן הצומח, במילים אחרות, קרבנות מהשדה. ועל זה יש שתי מצוות של חג הקציר: קודם ההתחלה, העומר, ושנית ההתחלה, או הסוף, אפשר לומר, לא משנה, קציר חיטים, ומביאים שתי הלחם. ושתיים הן מנחה **"לפני ה'"**.

השלישי "לפני ה'": ושמחת לפני ה' — ארבעת המינים

אחר כך בא יום טוב סוכות, וגם, יש שני חלקים של סוכות, נכון? בפרשת אמור, כידוע. הראשון, כתוב שעושים סוכות, **"חג הסוכות"**, אין בעיה. אחר כך מתחיל דבר חדש: **"ובאספכם"**. **"ובאספכם את תבואת הארץ"**, זו הפעם הראשונה שכתוב בפרשת אמור שסוכות הוא **"ובאספכם"**. והפעם השנייה, **"אך בחמשה עשר יום"**, **"ובאספכם את תבואת הארץ תחגו את חג ה' שבעת ימים"**, כן? זו הפעם השנייה.

סוכות כתוב פעמיים, כן? זה מסתיים, כתוב, **"בחמשה עשר יום לחדש השביעי חג הסוכות"**, כן? **"שבעת ימים"**, בלה בלה בלה. כל מועדי ה' נגמר, אפשר ללכת הביתה, סיימנו את כל המועדים, עושים סיום. לא, מתחיל חלק חדש, זה **"אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי"**, מתי זה חודש השביעי? לא סתם החודש השביעי, אלא **"באספכם את תבואת הארץ"**, לפני האסיף, אז **"תחגו את חג ה'"**, אז תעשה **"ולקחתם לכם ביום הראשון"**, ואז תשב בסוכה. שתי המצוות, כתוב קודם גם סוכות, לא

היגיון אמיתי בדברים האלה. זה אותו דבר. כאן נהוג שהכהן מביא ערבה אחת מכל אחד, וכאן נהוג שכל אחד מביא ערבה. תלוי במצב, לפעמים יש יותר כסף, כל אחד יכול להביא. כל מיני דברים אקראיים.

זה שייך לכל הנשים בקידוש. בדיוק. מה ההבדל? כתוב בשולחן ערוך שיש את המנהג, מה שכתוב, כתוב איפשהו בפוסק. למה? אני לא יודע. אני אוהב שאחרים שרים איתי בקידוש. לאחרונה, אשתי שרה איתי כל שבוע קידוש. למה זה לא ניגון יפה? אני יודע את זה, אני אשיר את זה. מה זה? אתה אוהב להתיר. להתיר להיות שמח. אתה רוצה לבוא?

לולב הוא מתיר — מתיר שמחה

זה שזה מתיר, זה גם עניין כזה של חכם, שעשו כל דבר איסור עם היתר. אני לא יודע, זו שאלה טובה. אתה שואל שאלה טובה, שלמה הוא לכל עניין. יכול להיות שזה בדיוק משהו מתיר. משהו בוודאי מתיר, 100%. אני מתכוון שזה משהו מתיר.

האנשים לא מסכימים עם חז"ל. רבותי, בוודאי לא. אתה מתכוון חכמינו זכרונם לברכה? משה רבינו גם הלך לפי החכמים. אה, טוב מאוד. אני רק עושה את מקומי.

[הערה: כאן יש הפסקה קצרה לגבי הבאת ספסלים]

עזרא, אתה רוצה להביא עוד ספסלים מלמטה? עזרא, אתה רוצה להביא עוד ספסלים מלמטה? עזרא, אתה רוצה להביא עוד ספסלים? עזרא, אתה רוצה להביא עוד ספסלים? לא, שלומי, שלומי, הבא מהמרתף כאן עוד ספסל כאלה ספסלים. אבל תמיד יש כאן ספסלים.

התשובה — לולב הוא מתיר שמחה

אז עכשיו, בכל אופן, זה פשוט פשוט. ברור שהמצווה, כמו כל המצוות דרך אגב, הרמב"ם כבר אומר את זה, אין שום מצווה שניתנה ליהודים באמריקה. באמריקה עושים מצוות רק כי אוהבים אותן. לא כי צריך. לא צריך. אתה יכול ללכת הביתה. זה הלולב מתיר. בסדר.

אחרי דברים, באמת שאלה טובה. אני לא יודע. לכאורה, זו השראה טובה, רמז טוב. מה הלולב מתיר? ראיתי בדיוק במדרש, הוא ראה שסוכות הוא משהו מתיר, הוא התחיל לקרוא. זה נעילת חג, אומר המדרש, משהו נעילה, הוא חסך משהו. אני צריך להבין. אני לא יודע. מה זה חסיד שרוצה להיות? דבר אחד שבוודאי מתיר הוא לעשות מקדשים בחוץ. אה, יפה. יש קרבן. יש קרבן באמריקה.

חשבתי שבתקופה של הושענא רבה, אני מסתכל, אני מסתכל, אני מסתכל, יש משהו, יש מתח. כמה זמן לא מגיעים לקדושת המקדש, אני מתכוון באמת, אני מתכוון באמת שזה מתיר שמחה. כי אחר כך בהושענא רבה היו אנשים צדיקים, אומרים שזה לא ממש מתיר שמחה, עושים תיקון גדול, שמחים מאוד, זה כבר לא שמחה אמיתית. אבל במקור היה מתיר שמחה. זה נראה כמו, אתה יכול לשמוח, אתה יכול לשמוח, אתה יכול לשמוח. חצי שנה עבדו עם הכל. מותר כבר להיות שמח? בסדר, זה כבר הזמן, כבר לקחו לולב, מותר כבר. מה זה עושה? זו הערה טובה. כמו שמירון התיר את הפסטיבל של מירון. בכל אופן, זה הקאץ'.

רבי יצחק'ס פשט — הגבהה נפקא ביה

עכשיו, אני רוצה להגיד לכם חידוש גדול. אז, על פי פשט, על פי פשט אני מתכוון לפי רבי יצחק. רבי יצחק הוא אחד מהחכמים, בסדר? אז מי שלא מאמין באחד מהחכמים הוא אפיקורוס. הוא לא מאמין בתורה שבעל פה. יש דבר אחד, אפילו תנא בתוקפן. לקחנו את זה מהתורה, אני לא מבין. זה שאמרתי שאמרתי שלא מחז"ל, רק אפיקורוס, שילך לסוכה אחרת. כן. והסוכה של... הוא ילך לסוכות שבדרך לאזן, בסדר? יש הרבה סוכות שאפשר ללכת אליהן. על כל מילד, יש עוד. אתה תופס אותי, לא היה... תפתח.

אתרוגים מאיטליה — הערה צדדית

מה איתי? אם אני פותח, שלמה, אני אבוא אליו. זה משהו פרומנטלי. זה מאיפה מגיעים האתרוגים. אז אני צריך קודם. שם משה רבינו הביא אתרוג,

והבאר אמר, מדאגבהי לא כתוב שאפשר להחזיק את זה על השולחן, צריך להרים עוד תנופה אחת. שלוש לא צריך לעשות, צריך להרים, צריך לעשות תנופה עם הלולב שזה מעכב.

ביקורת על שטויות עם אתרוג הפוך

הבורדונר יודע, אנשים חושבים שצריך לעשות ברכה על הלולב הפוך, עם האתרוג שטויות. כל עוד שאתה מחזיק אותו, תרים את זה, לא יצא את המצווה אפילו לפי הבבלי. חוץ ממה שיש איש אלמוני ושום מקור אחר אין את החידוש. אבל אפילו האחרונים אמורים שחידשו שמדאגבהי נפק בהי, באגבהי לא כתוב עם כשהוא מחזיק את זה בעולם, כשהוא מחזיק על השולחן. זה לא יוצא רע. זה פשוט כך, כל אחד רוצה להתחזק מספיק, אבל עיקר הדין הוא כך, זה לא מציאות של חידוש.

אני אומר לך שוב, אני לא אומר שאין דבר כזה, אני אומר שזו הלכה. יש אנשים מצחיקים, הם אומרים אנשים מצחיקים, הם לא אומרים "לגמור את ההלל" כי אולי הוא שכח מילה, עושים את זה. אוקיי, מעניין, אנשים מילוליים מדי.

"לקחתם לכם" — יחיד או ציבור?

אוקיי, אבל עד כאן זה הרעיון, עד כאן זה הרעיון, אלה החידושים, זה הרעיון שהעולם אומר. שמעתי את זה משיעור של רבי עמנון. אה, אתה אומר, בפשיטות מביאים את זה כן לכהן. מי עושה את הלולב? אתה משיג לא הכהן, אבל יותר. כל אחד מביא את זה, כמו הכל.

ההבדל בין יחיד וציבור לא תמיד ברור

דרך אגב, לא כתוב שהעומר מביא רק אדם אחד. צריך להבין, כל הדבר הזה שיש לנו באור העד, שמשוהו מביא כל אחד, ומשוהו מביאים רק לכולל, רק הכהן, רק אחד מכל היהודים, זה רק ריעל, זה לא ברור. זה נעשה כך המנהג, ואתה מבין כך, למה כשמביאים עומר אחד, כתוב שכל יהודי צריך להביא קרוב עומר. איך תגיד שהרפטר יביאו הרבה? האם הרפטר יביאו הרבה? לא כתוב בחינוך. תסתכל בחינוך, אפילו במשנה לא כתוב ברור.

ביכורים יודע, כל אחד צריך להביא אחד יהודי, ושניהם צריכים להביא לפני החג. אותו דבר, נכון? זה זמן האתף. וביכורים מביא, אתם חושבים, הוא אומר, כל אחד מביא את זה, האם אתה יודע, הוא יביא פעם אחת ביכורים, ויש לי ראייה, יש יום טוב ששמו ביכורי כתורי חטים, ויש יום הביכורים. זו פשוט אותה מצווה, אין שתי הלחם עם מצווה וביכורים, זו רק מצווה שונה. בפשטות מביאים פעם אחת.

משל מבית המדרש — הלל ושופר

אז יש פעם בבית המדרש, יש חלקים שכל אחד אוהב לומר עם החזן, יש חלקים שמשאירים את החזן לבד לומר. פעם היו יותר חלקים שמשאירים את החזן לבד לומר, ועם הזמן, כל אחד רוצה להשתתף. אז כל אחד מביא לולב, זה לא עולה כסף. כי עיקר ההלכה היא שיהודי אחד יביא לולב אחד.

תפילה, נענועים, והמצווה להביא לולב לבית המקדש

תפילה לכל הכיוונים — האם הקב"ה נמצא במקום אחד או בכל מקום?

לא, יש כאן מדרש, לקחתם לכם, לקחתם לכם, לקחתם לכם, שכבר עומד בספרי. לקחתם לכם פירושו אתם תיקחו. אתם, כלומר הציבור הכללי, הציבור. זה הפשט הפשוט. אני אומר, עכשיו, זו ההלכה. כן, אותו דבר שבא כמו העומר? כן. לכם, אבל כמובן, זה רק שונה. המדרשים עושים דרשות, יש לקחתם לכם, אחד עומד במקום אחר, יש לקחתם לכם, ויש לקחתם לכם. זה הכל ברמזים, כי זה הגיוני. לפעמים, לא צריך הצהרות גדולות. דברים מסוימים, פשוט היית עושה אותם, פשוט היית עושה אותם.

נשים בקידוש — דיון צדדי

ודרך אגב, אני אשאל אנשים אחרים, כשאני הולך לבית המדרש והחזן אומר ברכה על הלל, כל אחד עושה, אני לא הייתי שם, הוא עושה בעצמו ברכה. אתה יכול להגיד לי למה? שמעת ברכה? בשופר, אף אחד לא עושה שוב את הברכה. דרך אגב, היו פעם אנשים שכן עשו כי זו ברכה על שופר. אבל זה הגיוני באותה מידה. אז למה זה נהוג כאן ולמה זה נהוג שם? אין היגיון, כמו

אני שואל אתכם שאלה. כן, אז צריך ללכת דרך שם? אתה תתפלל. אז, אז, התפילות שלך צריכות לנסוע לשם. זה מילולי, דרך אגב. זה היה מילולי, לפחות. ואז באים הצדיקים, רבי יוחנן, צדיקים אחרים, והם תפסו, גם פסוק בתורה, בתורה כתוב גם פסוק אחר. כתוב אחרי עשרת הדברות, הקב"ה אמר, "ויהי לך עליה מחרמיה פניה." אז הוא אמר אחר כך, איך תזכיר אותי? אני אזכיר את עצמי, רבי שלי. כתוב אזכיר. צריך לוי עם אזכיר. איך תהיה? אין הבדל איפה שאין מקום. אתה רוצה להתפלל? תזכיר את שם ה'. ושם הקב"ה יבוא שם ו... **אבוא אליך**, אני אבוא אליך, כן? אתה לא צריך לנסוע לשער. יעקב אבינו חשב שצריך ללכת לשער. כתוב בפרשת יתרו, **"בכל המקום אשר אזכיר את שמי אבוא אליך וברכתיך"**. איפה שאתה נמצא, וזה ביטאו אחר כך החכמים בלשון שהקב"ה נמצא בכל ארבע צדדי העולם, לא "ארבע רוחות שלו", ולא "שמים שמים שלו".

המלכת הקב"ה בקריאת שמע – על כל הכיוונים

וכמו שהגמרא אומרת, איך צריך להמליך את הקב"ה בשמע, לא לומר שהקב"ה הוא "אחד במקדשו", כמו שרש"י אומר בסדרה השבעית, בשבילנו זה "כי זבחי צדק"? לא. צריך לומר שהקב"ה נמצא בכל השמים ובעולם, ובכל ארבע צדדי העולם, everywhere. כמו שהילדים יודעים, איפה השם? השם הוא everywhere, השם הוא here, השם הוא there, זה העניין השם הוא truly everywhere. Up, up, down, down, found. זה העניין שהולכים לשיר בנענועים מחר. Up, up, down, down, right, left, is truly everywhere, and all around, here, there, and everywhere. found. לא, זו הכוונה. כתוב בגמרא, אין לי את הכוונה. הגמרא מביאה שהגמרא אומרת שלוקחים נענועים.

רבי יוחנן – הקרבת נדרים בכל מקום

אז, אמר רבי יוחנן, למה יש לך נדר? אתה מביא את הנדר שלך שם בבית המקדש, אתה יכול להביא אותו לצפון גם, הקב"ה נמצא שם גם. אתה יכול להביא אותו לדרום, אתה יכול להביא אותו מלמטה, עמוק בתהום, שם גם הקב"ה. אתה יכול להביא אותו לבית המקדש, לא במה, במה זה רחוק יותר, יש עשרה מקומות שהקב"ה נמצא. לא מקום אחד, לא כל המקומות, wherever you go.

החידוש בנענועים – להראות שהקב"ה בכל מקום

אז כל ההשגה של לעשות נענועים לכל הצדדים, שאמרתי שזה לא חסר, כי פעם זה היה חסר כי חשבו שהקב"ה נמצא במקום אחד. היום שיועדים שהקב"ה נמצא בכל מקום, צריך להראות שהקב"ה נמצא בכל מקום. כאן, שם, כל צד מראים. הלובל הוא להראות את הלובל לקב"ה. איפה הקב"ה שמראים לו? Wherever you can understand, that's where. זה החידוש שלי. פשוט טוב. ואתה יכול להביא קרבן גם בלייקווד, מבין? **"יכוין לבו כנגד בית קדשי הקדשים"**.

דאורייתא ודרבנן – הערה חריפה

למה רק שם שבעה ימים דאורייתא? אתה רוצה שאחזור על הפשט שלי? אני אגיד לכם את הפשט שלי, זה נתגלה לי ערב סוכות. זה ממש פשוט יפה. מה זה שבעה ימים דאורייתא? הפשט מאוד פשוט, כבר כתוב בספרי, אבל ממש באה אלי השראה ערב סוכות. יש מלך הקודש. אז אתה שואל, אם זה הולך בכל העולם, the whole world has it, למה רק הפרידג' הוא שלושים? אה, התירוץ הוא, הפשט הוא כך: קודם כל, דאורייתא הוא יותר גרוע מדרבנן, כולם יודעים, נכון? דאורייתא פירושו מה שפעם חשבו, האנשים הארכאיים שחשבו בקב"ה ובבית המקדש. דרבנן פירושו היהודים החכמים שיועדים שדאורייתא הוא דרבנן. מסכים? בסדר. אז דרבנן יותר טוב מדאורייתא, נכון? פשוט.

דיגרסיה – שמן נכרים ומסורת חז"ל

כן, זכרת שהוא רצה לדעת אם שמן נכרים אסור? מה אמרת לו? רבי ישמעאל פגש אותו באיטליה, יש משנה בעבודה זרה, זוכר? הוא גר במסכת עבודה זרה את זה, מבין? **"איך אתה קורא, כי טובים דודיך או דדיך?"**

אני חושב שהביא יין גם משם. אני לא יכול לדעת איפה. מישוה הולך להתחיל באישייט שהוא מאיטליה. כן. אני חושב שהיה להם הנאה מהדיבור שמשוה רבינו שתל שם. מה זה פשוט משה בכל דור ודור. אי אפשר לומר על משה רבינו שהבעל התניא תשמ"ק לא קיים את המצווה. חייב להיות שמשוה רבינו שתל. זה אמת. כן, מזכה. כי החכמים אומרים שלא היו אז אתרוגים בארץ ישראל, חייב להיות על אתרוגים. אה, כן. זה מתאים לך עם החסידות עם הקול האחרון. אז תקשיב, הוא ביקש מתורה לארץ ישראל. למדבר, מה שלא יהיה. זה מיובא. מה שהיית אומר היה ככה. זה עדיין לא כתוב בספרי, אני אומר את זה בקצרה. מה שהיית אומר היה ככה.

מעיקר הדין – הגבהה נפקא ביה

אז מעיקר הדין, כמו שלמדנו, הגבהה נפקא בה. מביאים לולב, מרימים אותו, אומרים "נהנה, זה לולב", לא פחות ולא יותר.

נענועים – מוליך ומביא, מעלה ומוריד

עכשיו, באים החכמים והם אמרו, הלבשרטם, אני חושב, בא עם החידוש הזה, והוא אמר שהנענוע פירושו "מוליך ומביא, מעלה ומוריד". ואמרו לו, אחד הפשטים העתיקים ביותר, העיקר כוונה היא **מוליך ומביא למי שארבע רוחות שלו, מעלה ומוריד למי ששמים וארץ שלו**. זה הפשט הראשון בגמרא, כתוב ברבי יוחנן, ואני אומר את הפשט.

ובאים הראשונים ואומרים איך אפשר כבר לעשות גם את הימין על השמאל, כי הקב"ה... כי הפדרשטער סובבו כדי שיתאים יותר. נראה לי, נכון. אבל הנקודה היא כך, אני חושב שהיסוד מאוד חזק.

כיוון התפילה ונענוע הלולב

היו פעם זמנים, אנשים חשבו איפה הקב"ה? בית המקדש. אז לאיזה כיוון מנענעים לולב? אם אתה יודע את הדרך, כולכם מתפללים, לאיזה כיוון אתם מתפללים? למזרח, אבל לא מתפללים למזרח, לשמש, הגויים שעבדו לשמש ומתפללים למזרח. איך אנחנו מתפללים? למערב, לשכינה במערב. בדיוק, אנחנו במזרח מהם כדי להתפלל למזרח. אבל מתפללים למקום השכינה, כן? מקום הבית, שם שיש את הכיפה, ושם שיש את הר הבית, כל היהודים, מימי אברהם אבינו, אומר הרמב"ם, מתפללים בכיוון ההוא, גם המוסלמים עד שמוחמד שינה את זה.

מתפללים? אתה יודע למה? מה המשוגע? אתה יכול לומר? אני רוצה להתפלל! החיד"א נותן מצפן! אתה תופס שאנחנו אנשים מטורפים, היהודים? כל רבי הולך עכשיו להתפלל עם מצפן! והוא לא יעשה כלום! אתה הולך שכל התפילה היא מצפן! ואתה הולך שכל הכל הוא בכל מה שלא לא לא

גם המוסלמים עד שמוחמד שינה את זה שם, נכון? מתפללים. אתה יודע למה? מה המשוגע? אתה יכול לומר לעצמך, "אני רוצה להתפלל." החיד"א נותן לי מצפן. אתה תופס שאנחנו אנשים מטורפים, היהודים? בכל אופן, איך אתה הולך להתפלל, אתה משתמש במצפן. ואתה הולך ללמוד, אתה יודע שגיאוגרפיה הומצאה כי המוסלמים היו צריכים לדעת לאיזה כיוון מכה, נכון? הם המציאו את הגיאומטריה של מעגל כדי להבין איך לספור, בכל אופן.

אתה תופס? אתה יכול לומר לעצמך, "אחד יודע למה?" שם צריך להשתחוות, כתוב **"לפני ה' בבית המקדש"**. אה, אה. אז היו פעם אנשים שהיו חושבים שהקב"ה נמצא רק במקום אחד בעולם. **"אין זה"**, רק כאן, **"כי אם בית אלהים, וזה שער השמים"**. לשמים יש שער. כמובן, לכל מקום יש שער, אפשר להיכנס מאיפה שרוצים. יש שער אחד, שם מלאכי אלהים עולים ויורדים. אם אתה רוצה לשלוח תפילות, אתה צריך לתפוס טרמפ עם מלאך, נכון? הוא שלח מלאך. הוא אמר, "בעניינים של כל המלאכים המקבלים את התפילות, שיעלו את התפילות לפני כסא הכבוד." כך אמר החזן אצלנו לפני מוסף. במקומות אחרים לא אומרים את זה. אין לי הסבר הגיוני.

רבי יוחנן'ס חידוש – הקב"ה נמצא בכל מקום

אולי אסור לטלטל ביום טוב, לא צריך להיכנס לטכניות. כמו "תשביתו", **"ביום הראשון תשביתו"**, צריך שכבר יהיה שם ביום הראשון, אם מביאים אותו בערב יום טוב או לא, זה טכניות.

אבל ביום הראשון באים כל היהודים, הם הולכים אי שם "צור ההר" בהרים שם גדלים הלולים וכל המינים, והם מביאים, אני לא מבין בדיוק מה אני אומר, הם מביאים לולב לבית המקדש. מתי זה? היום הראשון. עכשיו, כולם מבינים, אחר כך זה כבר שוכב שם, זה שוכב בלשכה שם, ומסתדרים איתו. זה לא כל כך טרי, שמים אותו במים, מה שלא יהיה.

ביום הראשון מתחילה מצות ההבאה

אז יוצא, עכשיו כולם מבינים שההבאה, המצווה היא ההבאה, ההבאה לפני ה'. איך מתחילה ההבאה? מה? לא לא לא, חידוש כל יום. מה עם הערבה שכתוב? לא, הראשונה שכבר הייתה, הניחו אותה. כן, כי הערבה, כן, זה לא מנהיג הערבה, הניחו אותה. כן, אתה תעמוד.

מה שאני אומר לו הוא, איך מביאים דבר לבית המקדש? כל מי שלמד משנה בבכורים, שעכשיו אמרנו בכורים זו אותה מצווה, נופלת בה פריקת אומצות אחרת. כולם יודעים שהבאה, קרבן מביאים לבית המקדש, נכון? אז ההבאה היא המצווה, התנועה של הבאה, זו המצווה. איך מתחילה ההבאה? מהעובדים מתחילה, נכון? ביום הראשון מתחילה מבית המקדש. היום השני כבר אפשר להסתמך על זה, אם זה כבר בדיוק שם בבית המקדש, היום השני, הכל לא צריך להביא מבית המקדש.

אבל היום הראשון, כל שנה, מי שלומד את המשנה במנחות על העומר, מי שלומד את המשנה בבכורים יודע את זה, ומי שלומד את הקשר לפסוק **"ולקחתם לכם ביום הראשון"**, והוא מדמיין קצת את המציאות שהייתה, מבין שכל שנה ביום הראשון של סוכות, או בערב סוכות, כשהיה שבת, הייתה מצעד גדול מכל ההרים סביב ירושלים.

באו יהודים, כל אחד הביא את הלולב שלו, כי כל אחד רוצה אולי לקחת את שלו. כמו שהמשנה אומרת, זקני ירושלים כבר חיכו שנה שלמה. אבל לפני ערב יום טוב, היום הראשון היה מצעד עצום, נסעו עם מוזיקה, הביאו שם נגנים, בוודאי, שרו. כמו... תדמיין, עושים ניסוך המים, הולכים עם ריקודים, כן? זה הניסוך המים האמיתי, לא סתם פעולת הלכה שאף אחד לא מבין. אבל למה זה? כדי שלא תדאג ביום טוב על ההלכה. הלכו להביא לולב לבית המקדש. הלך מצעד גדול, כל היהודים, הכהן הגדול, עמדו, ותקעו בשופר, והביאו מוזיקה, ורקדו, עושים ריקוד אחד בדרך פנימה, וריקוד אחד בדרך החוצה, והביאו משאיות שלמות. היה מצב שלם של הבאת הלולב לבית המקדש.

השמחה מתחילה מרחוק

אז איך התחילו את העניין? כבר בדרך, כבר מהבית. אתה יכול לדמיין שהיו יהודים שבאו לנסוע ליום טוב משכם, אני לא יודע, מביתר, מצפת, כן? בצפת גרים עצים יפים. שבועיים לפני יום טוב כבר הייתה שמחה מהדסים שנוסעים לבית המקדש. באו עם מוזיקה, והשתכרו, וחגגו, והיה להביא ימים טובים לישראל. מחמישה עשר מביאים כבר עצים לבית המקדש, כן? בדיוק, הביאו... בדיוק, אנחנו לומדים על הארץ, כל הדרך שהייתה מצב שלם. הימים הטובים הגדולים ביותר זה שמביאים דברים.

מתי מתחילה השמחה? מהדרך. מי הוא האחד לפני? שזה רק חנות ספה טובה. נסעה משאית עם סוסים מפוארים, עם כתר על הראש. וכשנסע מצב, זה היה ביום הראשון, היום השני בבית המקדש כבר לא היה, זה תרגום המשנה, **בתחלה היה לולב ניטל במדינה יום אחד במקדש שבעה**, במדינה היה שמח עד היום הראשון, היום הראשון כבר שם בבית המקדש, ונשארו שם. בוודאי, יהודים נשארו שם, הם נשארו בבית המקדש, היה להם אוהל, אבל זה כבר היה שם.

אחרי התורבן — תקנת רבי יוחנן בן זכאי

עכשיו, משחרב בית המקדש היה כך, ומשחרב בית המקדש זה מאוד פשוט, קמו יהודים בבוקר מוקדם, חשבת, הולכים, **שמחתי באומרים לי בית ה' נלך**, הולכים ללכת לבית המקדש, הולכים. הוא התחיל ללכת. כל יהודי לקח

צא לדבר אחר. מה הסוד של המשנה? אתה יכול לזכור את המשנה? אני יכול להביא כאן גם משנה, יש משניות בכרך אחד שאני יכול להביא.

דברי סופרים ערבים יותר מיינה של תורה

צריך להיות מסורה, צריך להיות רבנים. הרבנים אומרים שצריך לכתוב לא מהרבנים, **"לכתובים ערבים עלי דברי סופרים יותר מיינה של תורה"**. אחד צריך לומר "דדיך", כתוב ב"דדיך". אז, דדים זה כמו תינוק ששונה מהשדיים של האמא, מבין? "דודיך" זה הבדל, אפשר לדבר בקול רם. אנחנו אומרים מה כתוב, אנחנו אומרים מה הנקודות, אנחנו אומרים שמותר כן לשנות שמן מנכרים, לא לשנות שמן מנכרים, אנחנו אומרים מה זה עבודה זרה ומה זה לא עבודה זרה, מה ההבדל. אז, מה אתה שואל?

אז, אתה שואל אותי למה אסור שמן? רק מה? מפני מה נאסרו? משהו מגויים. יינם של נכרים אני מתכוון אסור. שאלתי למה אסור לשנות גויים. משהו כזה נושא, חוקה של עבודה זרה. זה מה שאתה שואל. בסדר, יש משנה בעבודה זרה.

הצעה מעשית — לימוד תנ"ך ומשניות

רבתי, בשיעור שלנו, יש מוסר מבעלי התוספות, שכל מסכת תלמיד אחד היה צריך לדעת, כדי שיוכלו לדעת מה מתאים. אצלנו, כולם צריכים לדעת את כל התנ"ך ואת כל המשנה. אני לא אומר שצריך לדעת גמרא, אבל מי שלא יודע כל התנ"ך וכל המשניות לא יכתוב אותנו בבית המדרש. זה רק המבחן, דרך אגב. אני מסתכל סביב כמו, משנה, שמעת על המשנה הזו? אני בדיוק, בדיוק, מעולם לא הגעתי לבית המדרש, אבל הרב נתן שתיים. לא, אתה יודע, נגיע לזה. אני לא יודע, אני מתכוון, בואו נעשה. צריך לחזור, זה מאוד קל, זה מאוד טעים. זה יותר או פחות עוד... זה כבר לא שנה. עכשיו כבר, אנחנו נוסעים עוד סדר אחרי יום טוב. התנאים ישועים יסיימו בשנה אחת, זה ילך מהר יותר השנה. היינו עושים בשלוש שנים כמה ימים טובים, אף אחד לא היה יודע את הסדר החדש של הרציון, נלמד כל יום שני פרקים, מה שלא יהיה, לסיים כל שנה שלמה חומש ללמוד שבת וכל השבוע בלילה, וכל אחד יתארגן עם קבוצת וואטסאפ, מה שלא יהיה. אתה רוצה לעשות שיעור חי? תתקשר אלי, אני אעזור לך. אז, זו ההצעה, זה העסקה.

הפשט בשבעת ימי לולב במקדש — המצווה היא ההבאה

התרגום לעברית

אבל מה שרציתי לומר הוא, שיש כאן... חזרה לנושא, כשנשאלה השאלה, שואלים מה עם שבעת הימים, הולכים שבעת הימים. אז אני אומר לך מה כתוב בספר הקדוש "אור השכל". כתוב שם כך: בוודאי, וזה כל הפרשנים שמו לב, אי אפשר לקחת פסוק ולחתוך אותו באמצע, זה פורים. זה פורים כמו האנשים שאומרים שסתם פסוק כתוב **"בערב תאכלו מצות"**, והפסוק כתוב להיפך, **"בערב ביום ארבעה עשר בערב עד יום האחד ועשרים בערב"**. מי שאומר שסתם פסוק כתוב "בערב תאכלו מצות" וכל שאר הימים רשות, הוא עושה דרשה, זו מליצה. זו מליצה, זו מליצה. כך כתוב בדברי המחברים, כך כתוב "בערב תאכלו מצות", בסדר? אבל מה? זו מליצה להזכיר את ההלכה. החכמים הבינו שכך ההלכה, זה הרעיון. לחיים לחיים, עם יום טוב. אפשר לשבת כאן. נבנה סוכה גדולה יותר בשנה הבאה. מה זאת אומרת איה? פוגשים בכוס. אז, תקשיב.

אי אפשר לחלק הפסוק — "לפני ה'" היינו במקדש

אז מה שרציתי לומר הוא, פשוט שלא כתוב פסוק כזה. אי אפשר לומר, אי אפשר לחלק פסוק. כתוב בפסוק שבעת ימים יש מצות שמחה, והשמחה היא **"לפני ה' "**. "לפני ה'" פירושו במקדש. זה פשוט פשוט, כולם מסכימים.

הבאת הלולב לבית המקדש — המעשה עצמו הוא המצווה

עכשיו, מה הפשט? עכשיו, המעשה הוא כך: כדאי להביא לולב לבית המקדש. לא גדלים עצים בעזרה. בסדר? אפילו חתיכת עץ אסור שתהיה בעזרה, עד כדי כך. אז צריך להביא לולב לעזרה, נכון? מתי מביאים אותו? היום הראשון, אולי, יכול להיות שם, אפשר להשתמש באותו לולב כל יום. אפשר להביא אותו מערב שבת אם חל, אבל אם לא, אפשר ביום הראשון.

בכל אופן, חשבתי שרבי יוחנן בן זכאי אמר משחרב בית המקדש, **שתיקן רבי יוחנן בן זכאי שיהא לולב נישל במדינה כל שבעה זכר למקדש**. רבי יוחנן בן זכאי חשב כך: כשהעולם היה עולם, באים כל היהודים לבית המקדש. עומד מצעד כל כך ארוך שכשסוף המצעד הגיע לבית המקדש, סוף המצעד עדיין בצפת. זה מין מצעד כזה, וכל אחד עומד עם היהודי שלו, ובאים **בית ה' גלך**, באים עם לולב. היהודי האחרון שהוא אף פעם לא יגיע לבית המקדש, זה עולם כל כך גדול, הוא אומר גם בית המקדש, והוא גם **ושמחתם לפני ה' שבעת ימים**. והם אמרו, אף פעם לא הגיעו? זה לא עולם גדול שהגיע. אבל אין בית המקדש.

אז צריך כל יום לדמיין שאפילו לא הגיעו, זה בדרך. אמרתי, כל יום אמרו שהתקרבו יותר. ועכשיו הוא אומר את זה יפה יותר. הוא אומר שכל בוקר קם יהודי, כל הסיבה שיש הבדל בין יום ראשון לשאר הימים היא כי ביום הראשון כבר הביאו, זה כבר שוכב שם, אבל זה לא הגיע אתמול. קמים ביום שני בבוקר ומתחילים, אולי היום יצליח. לא הצליח, מחזקים ביום שלישי, עד תשעה באב. הוא לא מוותר, כל יום מרימים לולב והולכים בדרך. הוא לא מגיע, לא מגיע.

זה חשבתי ערב יום טוב, אמרתי שאספר ביום טוב, אגיד את זה יותר טוב.

כשכל העולם יבוא — זכריה הנביא

מה שצריך בכלל להגיע, זה רק בימים ההם כשלא כולם יגיעו, לא כל הגויים היה להם שכל. כמו שזכריה הנביא למד בהפטרה שלא כולם יבואו בסוכות, ולא לכולם יש שכל, ממילא נשאר שהיהודי מצפת צריך גם להגיע. אבל כשכל העולם יבוא, יהיה תור מלייקווד, יהיה תור לבית המקדש, ומי שעומד למטה בהר אצל רבי שמעון יהיה גם אצל רבי שמעון, הוא יוכל אחר כך בדיוק במערה להיחזק. אז זה פשוט. אז זה... מה שכתוב, זה פשוט. טוב מאוד. אז אפשר לעשות שבעת ימים. בוודאי, מה זה הפשט, מביין? זה דרבנן, זה הרבה יותר טוב מדאורייתא. ואני אומר, אפשר אפילו להסתובב עם הלולב ולומר, בדרך ההיא אני גם יכול להגיע.

רבי יוחנן בן זכאי — רבי של החורבן

זה מתאים מאוד לרבי יוחנן בן זכאי. רבי יוחנן בן זכאי היה הרבי של החורבן. אחרי החורבן אמרו שלא עושים יותר חתונות וכן הלאה. ורבי יוחנן בן זכאי היה זה שעודד את העולם להמשיך, והוא עשה את כל התקנות זכר למקדש. אז כשאנחנו... הרבה מאוד אנשים הרגישו השנה מאוד רע, לא הייתה להם שופר כמו שצריך, לא לולב דאורייתא. אבל כל הסיבה שיוצא להיות היא גם רק זכר למקדש. מה ההבדל איך הזכר למקדש עובד? עכשיו זה עם הזכר למקדש פלוס הזכר שהיה פעם רבי יוחנן בן זכאי שעשה את התקנות. אחר כך נעשה יותר חזק. ממש הוא היה בן זכאי, כל תורות הגלות.

שאלה: להיכשל עם ד' אמות רשות הרבים

אה, שאלתי שאלה כזו: בזמן שבית המקדש היה, אף אחד לא נכשל בנשיאת כל הד' מינים ברשות הרבים? כן, קודם כל, אפילו הגמרא נראית שאף על פי כן לא היו אנשים מיוחדים במיוחד. קרה שם גם יכול להיות שעשו גזירות. אבל מה הפשט? מה הפשט, ר' יצחק?

הפשט שלי היה שכל עוד היה בית המקדש לא כל כך... זו בעיה, כך אומרים שהחזון איש אמר על דברים בריסקאיים מסוימים, צריך לפחד מעברה, לא צריך לפחד ממצווה. אם למישהו יש חרדה כשהוא אופה מצות, הוא צריך לחרוד כשהוא עושה עבירה, כשהוא מדבר לשון הרע, הוא צריך רק להיות בשמחה. אז כל העניין שצריך לפחד ממצווה זה לא לכתחילה.

כמה זמן שהיה בית המקדש

כמה זמן שהיה בית המקדש, ראשית, נכשלת בארבע אמות רשות הרבים, טוב מאוד, כנס פנימה, הבא חטאת, נגמר. אבל מכיוון שאין לנו יותר חטאת, צריך עדיין להיות מורא, כי נשארו תקועים. צריך עכשיו לצום אני לא יודע כמה אלפי תעניות, אין שום דרך של... אין שום מערכת של כפרה במקום. אז כשעושים משהו, מביאים סלצרס. אז כשלא עושים מצווה כי יש מורא מארבע אמות רשות הרבים, זה הזיכרון הגדול ביותר למקדש, ולזכור שאם

לולב לעצמו בבוקר. רבי יוחנן בן זכאי גר שם ביבנה, הוא לקח לולב מיבנה, הוא אמר, ננסה ללכת. ראו שנזכרו בינתיים שיש את הרומאים שלא צריך. בסדר, הניחו בעדינות והלכו לבית המדרש, הניחו את הלולב בעדינות מאוד, לא הגיעו לבית המקדש היום.

מעשה עם הדוד מלעלוב

אבל הוא חשב, הוא חשב בעצמו, כמו שהדוד מלעלוב חשב פעם. הדוד מלעלוב היה תלמיד של החוזה, של רבי יעקב יצחק, הרבי מלובלין. ופעם אחת נסע לרבי ליום טוב, ולא הגיע. הייתה סערה, שלג, אני לא יודע, גשם, מה שהיה. וכבר ויתרו על השנה שיוכל להגיע. אז הוא נשאר בלעלוב או איפשהו, איזה עיירה באמצע. אחרי יום טוב הוא הגיע. אה, כן, לא.

[הפסקה — מביאים ספסל]

הביאו... בואו לכאן. בואו פנימה. הביאו ספסל גדול לרב. בוא, בוא, בוא, איפה. להביא איזה ספסל גדול כאן. יש כאן ספסל גדול כאן. יואלי, ינקי, שלמה, מי שעומד שם. לא, גדול. יש בחוץ, גדול כזה. יש כזה פה. הירוק גם טוב. לא, צריך להיות ספסל גדול ירוק. הוא רבי של ספסל. לא, לא, זה מאוד, זה טוב. זה יותר טוב. כן, כן, זה שלי. כן, בוודאי, בוא בוא. הוא בא עם הקרניים עליו. הוא בא עם הקרניים עליו. הוא בא עם הקרניים עליו. הוא בא עם הקרניים. הוא בא עם הקרניים. כן, כן, כן. איפה. כבר. דורי, יש לך מקום. זה לא דוד, זה דוד קטן. למה? אני הולך אליכם. הוא יזכה. זה דוד. זה דוד. יוקרתי.

אני באמצע מעשה, עצרו באמצע, הדוד מלעלוב נסע לרבי מלובלין ליום טוב, לא הגיע, הוא נשאר תקוע באיזו עיירה עם שלושה יהודים שם, הוא נאלץ לחגוג פסח, סוכות, שבועות, בכל אופן את היום טוב. ומה עושה שהתלמיד לא הגיע? הוא נוסע במוצאי יום טוב. לא פחדו, במוצאי יום טוב הוא נסע, הגיע חול המועד יומיים מאוחר יותר, אני לא יודע, הגיע ללובלין. והרבי שאל, איפה היית ביום טוב?

אמר לו, "בוא נראה". דמינתי כך: היום, לצערנו, לא כולם יכולים, לא כולם היו אצל הרבי ביום טוב. לרבי יש שולחן קטן, הקרוב שלי הוא ממש גדול, שהוא מגיע עד סוף החדר שלו. דמינתי שבאמת באמת הרבי הוא רבי של כל היהודים, של כל העולם. אצלו ליום טוב נוסעים עשרות מיליוני אנשים. כל הגויים גם עומדים. הגויים לא יודעים, האדם לומד, **פרי החג כנגד הגויים**. "תחת אהבתי ישטונני ואני תפלה", אומר המדרש. אנחנו מתפללים עבור הגויים, אנחנו מתפללים נבך בשבילם. האדם יודע למה הוא נופל מזה? כי בזה הוא מתפלל שיהיה לו שנה טובה.

שולחן הרבי מגיע עד רחוק

אבל כשהעתיד לבוא הוא יבין שכל הגויים ינסעו ללובלין ליום טוב. הוא מדמיין שהשולחן שלו יהיה כל כך ארוך. תדמיין שצריך שכולם יתאימו לשולחן שלו? מלובלין עד העיירה שבה הוא היה. רוצה להיות. עכשיו, אני התלמיד הכי קטן, אני מחשיב את עצמי קטן. אני יושב בקצה השולחן. אני יושב ליד שולחן הרבי. בדיוק, העולם לא הגיע. אבל אני רוצה להשתתף. הייתי אצל הרבי ביום טוב.

אמר הדוד מלעלוב לרבי. אמרתי, מה? הגיעו ללובלין... אני אומר כך, רבי יוחנן בן זכאי עכשיו... הלובלינר לקח את הרעיון. הלובלינר היו לו בוודאי תורות אני מניח. הוא מדמיין בוודאי שזה בא עם שבח כזה לרבי.

תפקיד החסידים — לדבר בגדולה על הרבי

למדתי, כשהקומרנער מאריך שתפקיד החסידים הוא לדבר בגדולה על הרבי. אנשים חושבים שרבי, הצדיק, הוא לא צריך מחמאות, הוא ענו, הרבי לא ענו. רבי, אולי כי הוא ענו צריך שיגידו לו כמה הוא גדול. הוא יכול להיות ענו, אם יש לו מספיק חסידים שמדברים בגדולה עליו, הוא יכול להרשות לעצמו להיות ענו. הרבה פעמים כשהרבי ענו החסידים, נבך אחריו עוד. אחרת יש צרות. לרבי יש עוד מעשה, שהרבי ראה מענוה אחת לשנייה, כלומר הוא ראה שהוא באמת. מה היה צריך להיות כל העולם?

הפשט העמוק — כל יום בדרך

לצ'ק אאוט מיום טוב

מה אתה מתכוון? נו, זה מה שהוא מתכוון... העולם רוצה לדעת איך משיח יבוא. נכון. וכידוע, כמו שר' יואל אושר כבר הסביר, כמו שכתוב, זו הג'וקס רפרנטס. זו לא בדיחה, זו בכלל לא בדיחה. הבדיחה היא דרפרנטס, כמו שאותו אמר. אבל זה מביא אותי לעוד משהו. אין שום חילוק. כן, זה טוב.

הנקודה, שהיה... הצדיקים אמרו, אני כבר לא זוכר מי, אין שום חילוק, שאם כל... איך יבוא משיח? כתוב שאם כל היהודים יהיו מסכימים על רבי אחד שהוא משיח, הוא יהיה משיח. פשוט? כך אמר איזה צדיק? זה פשוט, אמת. כתוב ברבי שזה בייסיק, על מה אז משיח? אמר אותו כן, אבל כדי שכל היהודים יסכימו שאחד הוא משיח, צריך משיח לבוא. אבל זו לא בדיחה, אני לא רוצה בדיחה.

כוח הכפייה של הצדיק

ואתה אומר תורות זה ויטס עליי. כתוב שצדיק אחד, והירנוגייט מצילן כל צדיק, יכול גם לומר שהצדיק מקבל כוח הכפייה. זו יחושת הכל העם. רבותי, רבותי, רבותי, ושם עצמו אין שום כפייה. כפייה יש בעבודה זרה. מה זו כפייה בעבודה זרה? כל הדבר, איך כל הדבר אומר, **יקריב אותו לרצונו לפני ה'**, כן? כאן לא כתוב לרצונו, אלא כאן כתוב מחטיר, שמחה ורצון זה אותו דבר. ידוע, רש"י אומר בפרשת תוספות הברכה, **כל רצון לשון פיוס ונחת**. כן, רצון לא אומר ווען, רצון אומר שמחה, שיהיה מרוצה בתורה.

אז כפייה אינה דרך, אף על פי שהרמב"ם חשב שם, אצל העבד תהיה כפייה, על זה אומרת כבר הגמרא יעשו ולא רחמנה, ועם כפייה ילך להיות מה שהוא משיח, אוקיי? שם שעושים כפייה יכול להישאר איתו, לא לפרסן אף אחד, לא כלום. האם זה מסכים, נכון? כל בית הדין מסכים. לא לכפי אדער טיט. משיח בלי כפי אדער טיט.

כן, לכפי אדער רק על ואן דילס. ווטאווער, אין לך שום קויפן שזה כבר רויטער? לא, **תוצין אותו עד שכופו**. כתוב **כפות תמרות**, כן? כפות. קויפן כשצריך אקטשולי לשלוח משטרה ולכפות זו כפי מאוד לא מוצלחת. כפי אמיתית, שפירושה, הוא כל כך חזק שהוא אובר-פאוורט. כל אחד הופך כמו... אוטומטית. שיש שרה ניסים, רוצה אני כל הכפיות של העולם. כי כי לא יודעים מה האמת.

כפייה צריכים רק לילדים, ווטאווער, לאנשים שאין להם דעת, צריכים כפייה. אם אתה לא יכול להסביר לאותו, ובמקום שאתה כופה אותו, כבר יש מכתב מהגזירות ישיבות מערב יום טוב, שזו לא דרך.

כפייה אינה הדרך — הפתק של רבי דוד פוברסקי

כך כתוב שם, אמת. הם חושבים שזו בדיחה, הם חושבים שזה ספליטר מטופש בין שני רבנים. ראש הישיבה מפונביץ' כתב פתק ערב יום טוב, שיש אנשים שלמדו דרך חדשה בעבודת השם, ויש מחלוקת עם אותו, אפשר לכפות אותו שיהיה חושד על שיטתו? **ולא זו דרך התורה**. כך כתוב בפתק של רבי דוד פוברסקי.

אני לא יודע מה הוא הלאה, אני לא יודע. אבל היסוד שהם אומרים, אף אחד כבר לא יודע. אבל היסוד שהם אומרים הוא יסוד אמיתי. כל הדבר שאני לא יכול... למה אתה לא יכול להכניע אותו? כי אין לך דרך. לא אמרתי, אתה לא יכול לבוא ליהודי החופשי, "למה אתה לא אוהב שבת?" מה אתה רוצה מהחיים שלו? אתה הולך לכפות אותו להיות אדם נורמלי? כפייה באה אחר כך. לפעמים אומרים, לפעמים תשכנע אותו אחר כך גם. אוקיי, יזכו איפשרו לבחינה של כפייה.

כפייה היא סטרא אחרא — שיטת הזוהר

אבל כפייה היא סטרא אחרא, כפייה היא יראת העונש. הזוהר הקדוש אומר שאסור, מי שיש לו מורא מיראת העונש הוא עובד עבודה זרה. וואו! למה? כי מי עושה את העונש? הוא שטן, הוא יצר הרע, הוא מלאך המוות. הממונה על הגיהנם הוא השטן, הוא הס"מ. אם יש לך מורא, כל האנשים שיש להם מורא מהדין יש להם מורא מהס"מ. רחמנא ליצלן, מותר לפחד מס"מ?

כפייה אינה הדרך — רק ברחמים

זה לא כמו שעושים צ'ק אאוט. יום טוב עושה צ'ק אאוט. כשהעולם ממשיך הלאה, אני עושה צ'ק אאוט. בארץ ישראל לא עושים צ'ק אאוט. כל הארץ נמצאת שם איפה שאתה. אתה עם הארץ. אני מתכוון, אין שלום אין תיקונים. זה עדיין לא מושלם, אבל... יום טוב של גאולה הוא סוג אחר של יום טוב, ואנחנו מחכים לזה.

להיזכר שאנחנו עדיין לא שם

ושנה כזו כמו עכשיו, כשבקושי אפשר לעשות, מזכירים לך, כי כל הדברים האלה, כל הגעטריכטע זה גם רק פלייר שעושים עדיין, זה לא אמיתי, זה עדיין לא הדבר האמיתי.

יהודים שאומרים, אה, אין למבר פייט שם, זה לא האויס שחלמו, אבל זה לא רחוק מפרפקט. וזה אין שלום, ושלום יהיה רק עם סנהדרין אמיתי. אם כל היהודים ילמדו רמב"ם, וכל היהודים יהיו מחליטים, אפשר לעשות סנהדרין חדש. כן, כן, כן.

גאולה עם ניסים

יהודים לא ייקחו גאולה שאין בה באנטש ניסים. ראית את... היה איזה אירוע קטן עם מטוס, כבר יש מאה וחמישים ניסים, כמו רבי אלעזר בן עזריה אומר שלומדים. הוא עוצר, כל יום שעובר, כבר יש עוד כמה פרטים. ולא, זה הלך כך וכך. יהודים חייבים לקמפן ניסים, עשרות ניסים. איזו גאולה שלא תבוא עם כל הסערה של העולם.

לא על מה שחייכנו

צריך לעקור את המילים הסאטמיות שלנו. אין שום דרך לדבר. לא על מה שחייכנו, ולא על זה, לא על זה, לא על זה. זה הכל. רואים שזה דרויסנדיגער, ולא על מה שחייכנו.

מישהו אומר, אני לא רוצה עם הילדים שלי, ולא הילדים. בוודאי צריך קיין פלאנצענעס, אבל זה עדיין לא... הם עדיין לא בפיך. מה רע? אנחנו עדיין לא בקלאפער, אנחנו עדיין לא בקלאפער. אוקיי, יש צרות אניווי, זה לא האייגענע.

מישהו שהתנצר והפך לנוצרי לא חשב שזה מסודר. הוא חשב שהוא שמע. הוא יכול להיות לארץ ישראל גם גאולה. ואם יכול להיות שזה עשה אפילו את ההצלחה שיש עכשיו, זה כי הם תמיד ידעו שהם לעולם לא יתפשרו על משהו שאינו מורא'דיג. הדחף שזה חייב להיות מורא'דיג הוא מורא'דיג

משיח וכפייה: דרך הרחמים

היסוד של שופר, שבת, וזמן

עכשיו, בעצם עברנו על כל הזמן עכשיו, עברנו על ענין השופר והשבת, עברנו על ענין הזמן. הקשר של שבת וימים טובים. של שבת, אחר כך חנוכה ופורים. ענין הפתקא, ראשיינא ראבניש, יש זוהר שהוא... מה זה פתקן? מה זה קוויטל? יושבים רק ליד שולחן.

המעשה עם הצל של הלבנה

נכנסנו למעשה עם הצל. זה פלא של מעשה על הרבה יותר עמוק. כתוב בהרבה ראשונים באבן עזרא, ועוד, שבלילה יפה ארבער צריך להסתכל בצל של הלבנה. כן, זוכרים את זה, רמב"ם. רמב"ם מביא את זה. והוא נכנס לקבר. מה היה המעשה של להיכנס לקבר? במדבר. שזה היה ליל הושענא רבה, היה... כשנתי מדבר בדקו שהם מתו וכן הלאה. האם לא היה חמישה עשר באב? אבל מה כתוב על ליל הושענא רבה כתוב שהוא הלך לקבר?

נו, ר' יצחק, מה המעשה של הקבר? אלא מאי? כן, כן, כן. כל הדברים האלה סתירה? אני רוצה רק משל כל הדברים שאני אומר. אתה מבין מהנמשל. שני הצדדים הם משל. זה הנמשל? זה הנמשל. אני רוצה רק מה שאתה אומר. אני לא רואה שום סתירה. זה דבר מאוד עמוק, אי אפשר... אם אין על שתי רגליים אי אפשר. אולי על שלוש רגלים אולי אי אפשר. טרייט אקסטיון י, באט בין נקוד אחת.

איך יבוא משיח? — היסוד של הסכמה בלי כפייה

עקיבא סבר שצריך לעשות את הדברים קודם. אלו היו השיחות. מחלוקת, ואצלנו דיברנו על זה.

הסכנה של פנטזיה של אלימות

אבל על משיח, משיח הוא דבר בגשמי, משיח עדיין לא רעה, משיח הוא כלל, צריך להיות פנטזיה. עכשיו, הפנטזיה הקלה ביותר היא הפנטזיה של אלימות. אלימות כל אחד יכול לדמיין שיבוא איזה רוצח המונים גדול.

אתה מבין למה אתה מחכה למשיח? לרוצח ההמונים הגדול ביותר בהיסטוריה אתה מחכה? תחנוק עם המשיח הזה. מה זה אדם נורמלי? הוא הולך לחסל את הכל. זה אדם נורמלי. אנחנו לא עושים את זה כי אנחנו עושים קצת... אבל כל כך וכל כך הרוגים. לא כל אחד. משיח לא יפחד, הוא יהרוג כל אחד.

הלו? משיחים כאלה, היטלרים כאלה כבר היו משיחים כאלה. משיחים שחורים כאלה כבר היו. זו לא דרך.

הדרך הנכונה — עם עשרה ניסים

אלא עם עשרה ניסים. עשרה ניסים. מה עם הכפיה של שפינוזה? שום כפיה. הוא ניסה להבין את זה. איני יודע, איני יודע. אנחנו צריכים... לא בשביל... לא בשביל...

אחדות מעשית בין קבוצות חסידיות

ר' אברהם שניאור אמר שאנחנו צריכים להתכנס, ונדון בזה, ונבין את זה. זה הדבר האמיתי. הדבר האמיתי הוא כזה. אני אלך, כבר דיברתי איתו ביום טוב, אני עושה מה שאני יכול. זה לא מספיק, אבל התקשרתי אליו אתמול, אני רוצה לבוא אליו, והוא אמר שהוא לא זמין.

ההלכה למעשה של כבוד בין חסידים

העיקר של המסיבה הוא שכל מי שיש לו חסידים פריערדיגע, אני אגיד לך את ההלכה למעשה, כל מי שיש לו חסידים פריערדיגע הולך ללמד אותו ואת חסידיו לכבד את החסידים הפריערדיגע הבאים. אני אומר שכל אחד צריך לעזור לשיעור של ר' שניאור.

אני אגיד לו שאני רוצה לעשות את השיעור שלי בלייקווד, ואני מרגיש שאני יכול להשתמש בחדר שלו, והוא ימשיך לומר את השיעור שלו. אני לא צריך לבוא דווקא. שיעור של ר' שניאור והשיעור שלי. שניאור ווערט. בשבילך אני כבר עושה שיעור, זה כבר רשמי קדושת יום טוב. בשבילך בשביל קדושת יום טוב.

שנאת חינוך מתחילה בקטן

אם אני רוצה, כי יש לו משהו לומר, וזה לא יכול להיות שכל אחד דואג רק לעצמו. זה עולם הפירוד, זו שנאת חינוך. שנאת חינוך, הסוף של שנאת חינוך הוא שזורקים אבנים על רפאל, וההתחלה היא שאני חושב שאני עומד קצת יותר טוב ממנו, והוא חושב שהוא עומד קצת יותר טוב ממני, אז הוא צריך לומר שיעור אצלו בבית, ואני צריך לומר שיעור אצלי בבית.

אני אומר, אני רוצה לומר שיעור אצלו בבית, והוא יאמר שיעור אצלי בבית. אחד לא יסכים. אז, כמו שכתוב, **אשריך ישראל מי כמוך**.

מעשה באהבת ישראל — ההשגה בשמונה עשרה

כמו שר' אליעזר דוד פרידמן אומר עוד בשם אהבת ישראל, שיהודי מתפלל שמונה עשרה טובה מאוד, נכנס אור בשמונה עשרה. אם הוא שוטה, הוא חושב, וואו, אני היחיד בבית הכנסת שהיה לו את ההשגה. אם הוא יהודי טוב, הוא חושב, בוודאי לכל אחד בבית הכנסת הייתה אותה השגה בשמונה עשרה. למה הוא מפחד לשאול? אנשים מתביישים.

הצעד הראשון — צריך להתחיל בקטן

זה הצעד הראשון, וצריך לעשות את זה בעצמך. צריך להתחיל שזה מאוד קטן. כי ברגע שהצדקה נעשית גדולה, והכל מתפלמס. וזה מאוד קטן. כל יהודי, **ומלאכת את חבריך עליך בנחת**. כתוב, שואלים יהודי, מתי בא פלוני עושה, כל יהודי יכבד את חברו, או את רבו, כל יהודי, החבר של האחד הוא קצת רבי, **רבי המלוכים ידוי**, כל כך כמו... חסידי מענדעלע מכבדים אחד את השני.

כמו שאמר הסטמר, אתה אומר שהרבי אמר שאסור לפחד משום דבר אלא מהקב"ה. מגיהנום בטוח אסור לפחד, גיהנום אינו הקב"ה, גיהנום הוא מלאך רע. מה? מה זה רמב"ם? כתוב בזוהר, כמה וכמה פעמים. "יראת בושח", זה סיטרא אחרא, יראת העונש היא יראת הסיטרא אחרא, אסור לפחד ממנו. זו כפיה, זה פשוט.

אז זו לא דרך, זו לא עצה. זה בכלל לא עצה. קודם כל שאלה שתהיה העצה. היו נכונים. אבל זה הולך להתפשט הדעת האמיתית, זה לא הולך לכל פרומע.

הרמב"ן ור' אשר'לע — לא כל אחד יכול לקבל זאת

האם מחזיקים ברמב"ן שיש דבר שלא כל אחד יכול לקבל אותו? הוא אומר עוד **"ויקהל כל ישראל הלכה בדרכה"**. הקדוש רבי ר' אשר'לע אומר, **"לשלישיו ולרביעיו לא שמענו"**. בלי רבע יהודי, אין הוא צריך לבוא קודם. בלי רבע יהודי, אמר ר' אשר'לע. ורק ר' אשר'לע אומר, ורק ר' אשר'לע אומר.

רבי מענדעלע רימינובער היה צוליגער. הוא אמר, הוא אמר... זה משום שניסו ללכת קצת עם דרכו של רבי מענדעלע.

משיח רק בחסד וברחמים — לא דרך פורענות

כמו שהגמרא אומרת שאסור לומר בראש השנה מלכיות של פורעניות, כמו למשל **"בחמת המשפיתים אמלוך עליכם"**, אף על גב דאמר רב צדיק **"כולהו לירתח רחמנא לביה ורפיקנן"**, עם כל זה בראש השנה לא אמרינן. כך כתוב במסכת ראש השנה, כן? זו לא דרך. לא מתפללים בראש השנה שהקב"ה **"בחמת המשפיתים אמלוך עליכם"**.

יכול להיות שאכן זה יותר טוב משישה מיליון יהודים. יכול להיות שהקב"ה עצמו הוא **"בחמת המשפיתים"**, זה לא יותר טוב, זה היינו הך. אבל זו לא דרך. מתפללים רק בתנאי. זה תנאי. אם הקב"ה יביא משיח, מותר גם לעשות תנאים. הקב"ה יביא משיח, הצדיקים אומרים שמישה יבוא, והם עושים תנאי: רק בחסד וברחמים, לא בשום כפיה, רק ליגביה דפיט.

רבי מענדעלע רימינובער והקלויזנבורגר רב

הוא עשה רבי מענדעלע... הוא עשה חילוק. לא, לא, להיפך. רבי מענדעלע רימינובער אמר שמישה ילך עם נהר יהודי מדם מכאן עד פרשבורג, איני יודע מאיפה, ואז משיח יבוא. זו השיטה של **"כולהו לירתח רחמנא לביה ורפיקנן"**. זו לא שיטה. לא זו הדרך. רק ברחמים.

הקלויזנבורגר רב אמר זאת, שאף אחד לא נעשה טוב יותר על ידי מלחמה. אכן, זה לא עוזר. אז מה? אם כך אתה רוצה...

משיח, אחדות ישראל, והפנטזיה של גאולה

דרך הסבל אינה הדרך למשיח

ר' מענדעלע רימינובער אמר שמישה יתגלגל בדם יהודי מכאן עד פרשבורג, איני יודע מאיפה, והמשיח יבוא. זו השיטה של כלה הלילה, רחמנא ליצלן, להימכר. לא שיטה. לא זו הדרך.

אבל, הקלויזנבורגר רב אמר שאף אחד לא נעשה טוב יותר במלחמה. אני לא מחזיק. אבל מה אם כך אתה רוצה, זה קל להתאים.

אמונה במשיח צריכה ציור בלב

הרי למדנו את זה בשיעור הראשון. דיברנו על כך, שיהודי צריך להיות לו רעיון איך משיח יבוא, ואם לא אז הוא גם לא יהודי. כמו שהרמב"ם אומר, צריך להאמין בשלושה עשר עיקרים שמישה יבוא.

מה זה להאמין? מה זה שמישה יבוא? לא צריך לתת כסף, לא צריך קול. זה אומר שהוא צריך להיות לו איזושהי פנטזיה איך זה יעבוד. מה זה אמונה? **אמונה מצויר בלב**, כתוב בדרך ה'. איני יודע, זה הייתי אומר דרשה.

מחלוקת הפוסקים על הפנטזיה

בכל אופן, על זה יש מחלוקת הפוסקים. הראב"ד אומר שכן, הראב"ד אומר שדווקא פנטזיה היא לא פנטזיה. אבל על זה הייתה המחלוקת. דיברנו, רבי

זו לא חכמה על יחז דוד, זה אפשר לעשות. אז זו לא דרך. אז זו לא דרך.

המשל של ארבעה קרבנות

אז אני אומר דבר פשוט, ואני עובד על משיח לא להיות העולם עם זה. אני לא צריך למשיח אותם, אני צריך לתת להם, אני יודע מה לעשות, אני צריך לתת להם כל כך כבוד שזה טוב להם.

כשמשיח יבוא, יביאו כל יום ארבעה קרבן ממות. אחד לוויניצר, אחד לברסלב'ער, אחד למזרחות'ן, ואחד לאנשים שחושבים שכל האחרים לא טובים. והכהן יעשה יאמר תנאי, הם אומרים **אם מחוסר כפרה הוא, הרי זה עולה, ואם לאו, הרי זה שלמים**. זה סתם קרבן, זה רק על חשש, ויש ארבעה כהנים גדולים, ולא צריך אחד.

השאלה של הגויים על אהרן

הגויים שבאים ושואלים על אהרן, הם אומרים, "אנו, כל אחד יש לו אליל שלו, והיום כולנו עובדים לאחד, אוכלים מאכל אחד". אני מתכוון, אדם, אה, היום אתה מכיר את היהודים, החסידים אוכלים קוגל, והפרנקים אוכלים מאכלים פרנקיים, מה שזה לא יהיה. אני אוכל שניהם, זה הכל כבר בשידוך. ולא דרך. לא. ורק במשיחה יכול כבר להיות, צריך אוכל מאך לאכול. הולכים לפרסן כל האנשים לאכול קוגל.

הבדלים תרבותיים נשאים — מחלוקות הלכתיות צריכות להיפתר

אבל מה זה משנה? אם יש כוח לפסוק, אי אפשר לאחד על דבר חדש, יעשו קרבן אחד יפה. מה הנקודה? למה קרבן אחד יפה? כל המחלוקת היא... היא... המחלוקת היא... היא... המחלוקת היא... היא... אז מה אתה מתכוון? משיחו יבוא שאתה תופס... אני צריך להתחיל לאכול קשיא? כי הוא הולך... זה מאוד דברים תרבותיים, אפשר להישאר כל אחד עם המתכון שלו.

אבל אם המחלוקת היא על גודל הטפח, זה דבר שאיפשרו נפל טעות. זה היה... חס ושלום טעות? אני שוכח פסוק **כלום ניתנו מרור הארץ**. לא, כשאומרים כזית אומרים שזה משהו שאני רוצה שתדע איך להעריך. קח אחד מהעץ שלך, העריך אותו.

אם מה אז, לא יודע כמה גדול היה אז הדבר? זה כל הדברים ניתנו עם שיעור שיהיה קל, כשיבואו הגופים. איך זה כבר רק שם מחכים. איך זה יהודי עם ניכר כזה, עם ניכר כזה, עם ניכר כזה.

למה לא כמה מזבחות?

בוודאי, למה בכלל צריך בית המקדש שם? יהודים היו שם שוב. יש יהודים שחושבים שזה עוולה. הם יעשו שתמיד יהיה שם. מה מפריע? מה מפריע שלכל אחד יהיה מזבח שני? כי זה הולך להיות לא בית אחד, זה הולך להיות כמה בתי מקדשות, ובכל אחד יהיו הרבה מזבחות.

אתה יכול להפריע, כי זה נכנס לעולם וכל הארצות. זה כבר היה כל המדרשים. זה היה כל המדרשים שאינם ניסוך אשכנז. זה אדם נורמלי. האר"י הקדוש אמר, לא כתוב.

פלורליזם, אחדות, וכבוד לאינטלקטואליות יהודית

הריקאנטי ושנים עשרה נוסחאות התפילה

כי היהודים החליטו שם. יש יהודים שחושבים שזו עוולה שיעשו בית מקדש כזה שם. מה מפריע שלאחר יהיה מזבח שני? כי זה הולך להיות לא בית מקדש אחד, אלא כמה בתי מקדשים, ובכל בית מקדש יהיו הרבה מזבחות. אתה לא יכול...

הריקאנטי אמר, לא כתוב בריקאנטי, אבל המגיד ממזריטש אמר שהריקאנטי אמר **שבית המקדש היה לו שנים עשר שערים, כי כל שבט היה צריך להיכנס בשער אחר, ומזה באים שנים עשרה נוסחאות התפילה, כי כל שבט צריך לומר נוסח תפילה נפרד**.

הדיון על נוסח אחד במדינת ישראל

אני חושב שאתה אומר מאוד... אני חושב שכשהקימו את המדינה רצו שהרבנים יבטלו אשכנז וספרד, ונהיה אומה אחת ונחיה ביחד בשלום. המהלך השני הוא בדיוק הפוך, שזה יביא מחלוקת, כי אם הולכים עכשיו

לפחות כל כך, איפה המטאטא? בואו נסדר. אני מדבר כבר על שנה הבאה. יודעים, כן, מדברים רק על אדם. אבל כן, כל כך, לפחות כל כך. יפה מאוד, כל הכבוד. אתם מסכימים, כן? פשוט. הוא לא קורא למעשה, אבל זה מדבר לנשמה שלי. זה ה... הוא לא קורא למעשה, אבל זה מדבר לנשמה שלי. אלכוהול, כן. הרבי צריך לומר, לא לשלוח דינקי, אבל זה לא שווה כלום. אני יכול לעשות עקטלערס. מי שמחכה לאחד, כמובן. 100%.

כן, אני התכוונתי לעשות סיעצים ביום טוב, כשראיתי שאם הייתי הייתי הייתי הוא זמין, והוא ראה שהוא סיכון. זה... זה אפילו לא צריך להיות סיפור קול. אני לא... כמובן, אם אתה מחכה שזה יהיה הסיפור קול שלך, זה אף פעם לא קורה. זה חייב להיות חד כיווני. אני נותן לך. אמור לו מה אתה נותן לי. כתוב. אבל זה כבר בעצמו, לא מתנה למעשה לאחזור. מבין? מתנה למעשה לאחזור, יראת העונש היא לשונאים. זו הנקודה. אז זה מאוד חשוב.

פרשת זאת הברכה — אחדות עם אינדיבידואליות

אני לומד פרשת זאת הברכה. אני מנסה קצת מה זה רומז. זאת הברכה היא פרשה גדולה מאוד. פרשה זו, משיח ועתיד לדורש. זאת הברכה כתובה ברכה נפרדת לכל שבט. אשר יהיה כך, בנימין כך, בן יוסף כך, ושמעון יהיה שמע ה' כל יהודה. בקיצור, לכל אחד יש איזו ברכה.

הפסוק של ויהי בישורון מלך

מה מין אחדות זו בברכה השנייה? כתוב פסוק, **ויהי בישורון מלך**, ורואים הקב"ה מלך אצל היהודים, **בהתאסף ראשי עם**. כן, זה אומר בראש השנה הפסוק, זה אומר שהקב"ה נמצא. פירושים אחרים, אבל זה גם פירוש.

בהתאסף ראשי עם שמתכנסים יחד הראשים הרבי'ס, **יחד שבטי ישראל** כל השבטים ביחד, אבל יחד אני מתרגם נפרד, יחד אומר **each, not all**. כל אחד מהם בא עם הרבי, וכולם מתכנסים יחד, אז יש להם כולם אומרים תורה לולנו **משה מורשה קהלת יעקב**, לכל קהלת יעקב יש אותה תורה, לא קהלתינו הקדושה קהלת יעקב דפפא'ס, מבין?

אני לא יודע שום **מורשה קהלת יעקב**, מי שמע שאמרו, לא כתוב מורשה קהלת ינאי, צריך לקרוא לכל הקהילות בשם קהלת ינאי. לא מראש קהלת יעקב, מראש קהלת יעקב, כן? ואז בא הקב"ה והוא נותן להם ברכה.

אחרי האחדות באות ברכות אינדיבידואליות

עכשיו, הבעיה היא, אבל, החידוש הוא כך, אחרי שאומרים את היחוד האדיר, האחדות, אחרי זה כתובה אחדות, זה חזר בכל, כמו שאומר רש"י. אבל אחרי זה הולך כך, ברכה נפרדת ליחי ראובן, ברכה נפרדת לשמעון, ולא ברכה לשמעון, אבל אגב, נפרדת ללוי, נפרדת ליהודה, נפרדת ליוסף, וכן הלאה במילים אחרות, משיח יבוא אנשים יעשו טעות גדולה.

משיח ומחלוקת — לא צריך "לנדר" אלא "לאונטער-נדר"

כבר אמרתי לך. בסדר, אני יכול להפסיק לומר מה שכבר אמרתי. אם משהו כבר יודע משהו, אני אשאל. האנשים חושבים למה אי אפשר לעשות איחוד? יש מחלוקת החזון איש עם ר' חיים נאה, כמה גדול כזית. והחזון איש צריך לדעת את זה לשאול, נכון? אם לא זה קדשים בחוץ, או לא יצא ידי חובת המצווה, צריך לשאול אומר.

כמה זה אומר? אומר החזון איש, אומר ר' חיים נאה, אומר חב"ד, אומר ליובאוויטש, אומר זה אומר. חושבים אנשים, על זה צריך לנדר. אומרים אנשים, הרבה אנשים באים עם הפנטזיה, צריך לנדר.

ההיפך — צריך לאונטער-נדר

ההיפך, לא צריך לנדר. צריך לאונטער-נדר. מה זה אומר? יעשו שלא, יאמרו כך, וצריך. ממילא היום, מחמירים בשני הכיוונים, לא יוכלו להחמיר. יש זמן חומרא על כל דבר. צריך להחליט כמה גדול, ובכלל צריך לדעת איך אתה יודע כמה המידות, כמה זה חמש מאות אמה מהר הבית. זה לא כל כך פשוט, זה חולא וחולא. כך חושבים כל האנשים.

התירוק של הרבי הקדוש

הכוונה, הרבי הקדוש אמר, זה פשוט שהיהודים לעולם לא יוכלו להסכים על דבר אחד. לעולם לא, זה לעולם לא הולך לקרות. אלא אם אחד יורה באחר,

בן גוריון. זה התפארת אדם. אני לא מתקיף אותו, הוא התכוון לטוב, ובוודאי גם דברים עם דתיות.

התהליך ההיסטורי של אשכנז וספרד

כי כשלא התאחדנו השניים... נגיד שאשכנז היא הפילוג הראשון, שתי תרבויות התאחדו. אם לא הפשיוזם אולי המערכה הייתה על כזו גדולה יותר, זה היה מגיע לאחד. זה בחינה כמו קליפות הנצרכות. יכול להיות שחסרות קליפות, אני לא יודע. אני מדבר עכשיו על החלום, אני לא מדבר עכשיו על המעשי. במעשי צריך לעשות הרבה אפשרויות, הרבה ממוצעים. אמרתי שהאידיאל הוא, אני לא מבין.

הרמב"ם על כבוד התורה ורצינות אינטלקטואלית

נבין, אתה אומר שזו טעות, זה לא אמת. למה אתה אומר שזו טעות? העיקר הוא שכל החברים שלי מסיבה מסוימת מחזיקים את עצמם מרוממים. עכשיו אני מתקיף אותם, כי הם חושבים שהאדם הרגיל חושב שאלו ואלו דברי אלוקים חיים, אבל הם יודעים שאחד הוא טעות. כי האדם הרגיל, אז החכם נעשה לחשוב שיש כזית אמיתי? אתה מבין, מה הקב"ה מתכוון... נגיד... ר' יואל אהרן הולך לר' אלעזר. הקב"ה חוזר להיות הזית של היום, או שזה זית קבוע של החזון של הידידה? מה ההבדל? אתה חושב שהקב"ה הולך? הקב"ה הולך.

המחלוקת על כזית והטבע היחסי של ההלכה

זה מה שדיברו לפני שר' יואל אהרן הגיע, שהחניא אמר, אתה חכם? אתה רוצה לדעת מה הזה הגיע לאיטליה? הבהמה... משה רבינו היה צריך, הוא שלח שליחים לאיטליה. איך הוא אומר? הוא שלח שליחים לאיטליה. לא, חפץ. ר' איצחק אומר כך, כי באמת כבר המחלוקת על כזית כבר גם נפלה. אבל מה אז, תסתכל על יהודי דתי, מה הוא מחשב בכזית? בכרפס הכזית קטנה, במרור היא ענקית. פשוט שהוא לוקח כל דבר ממילא לחומרא. אם כל אחד יהיה מלאה הארץ דעה, כל אחד יקבל כל חומרה. אנחנו לא צריכים לתקוע את הדבר הראשון, העוז. העוז.

הרמב"ם הקדוש במורה נבוכים

הרמב"ם הקדוש אומר במורה נבוכים. שיש שני עיקרי יסודות בתורה, שהם למדו בהלכות תלמוד תורה: לימוד התורה, כלומר כל עניני הלימוד, שזה העיקר, התכלית של אדם הוא ללמוד, לדעת; ולכבד מלמדיו ויודעיו. אומר הרמב"ם, למה? כי אם לא מכבדים את אלה שהם היודעים, אף אחד לא יכול ללמוד. אז זה הרבה יותר עניין גדול מללמוד, כי זה מביא ללימוד. זה ממילא התלמוד.

כבוד לרצינות אינטלקטואלית ביהדות

אז מודרן אורתודוקסי פירושו קודם כל, אתה מכבד... העצה פירושה, אתה יודע שרבי עובדיה יוסף ראה בחור כולל, הוא רצה לנשק אותו, הוא אכן נישק אותו, הוא רצה אותו. כי הוא יהודי שלומד. אתה... זו אידיאולוגיה, הוא מחזיק מבחורי כולל. זו לא אידיאולוגיה. כל אחד שחושב קצת, אפילו מעט מאוד, אתה תופס, יש לך יחסי, אתה יודע שיש שבעה... אני לא יודע, מיליארד אנשים בעולם, בערך שבעה מיליארד מהם לא היו להם אף מחשבה אחת בחייהם מעולם. לא... אתה כועס על היהודי שהוא חושב נבך שזה לא הכזית? אתה תופס שהוא מחזיק ברמה של אינטלקטואליזם, אתה מכבד חכמה. הוא יותר חכם מתשעים ותשעה אחוז, תשעים ושמונה אחוז מהעולם הוא יותר חכם. לא יותר חכם, הוא לוקח אינטלקט יותר ברצינות.

הרצינות האינטלקטואלית של יהודי דתי

אתה תופס שיהודי עומד ליד ספר ככה... אתה תופס איזה זמן, איזה יוקר, איזה יוקר, הוא מדבר על הגעזעל בעקיש. הגעזעל בעקיש עם ה... אתה כועס, זה כבר הכל כל כך פנימי, יודע? שונאים את הציצית הארוכה ביותר. אבל יחסית ל... הוא אדם שכל חייו הם שכתוב... כתוב בספר, משהו ספר אינטלקטואלי, שצריך לעשות כך, יוצא שצריך לעשות כך, והספר האחר כתוב... אתה תופס באיזו רמה של אינטלקט הוא? אין בכל העולם, דרך אגב, בסדר?

ההשוואה לעולם החילוני

לעשות נוסח חדש, האם לקחת יותר מנוסח אשכנז או יותר מנוסח ספרד? פלורליזם, כל אחד יעשה את שלו. זה יביא מחלוקת. מה זה מחלוקת? איך זה יכול להיות שלום? כמו שאני אומר. זה לא שלום, זה שלום מחלוקת.

הבעיה עם אחידות בלי משדכות

תרגום לעברית

אבל אין משדכים גם לא אחד עם השני. הטפח הזה והטפח ההוא גם לא משדכים, והוא גם לא עושה דברים ביחד, לא בונים ביחד קהילה. אין מחלוקת. אין עם. עם פירושו אולי עם שכולם גרים בארץ, יש להם את הפוטנציאל להיות משדכים.

כן, מדינות אחרות יש להן כן, יש להן מנהגים ש... כמו אמריקה עוד פחות. אבל זה צריך להיות המודל. יש בזה קצת כן. אני אגיד לך מה יש רק בכך. תקשיב, רבי שלך. לא, אני מתכוון ששלום, אנחנו יודעים שאנחנו צריכים לעשות שלום.

המציאות של אשכנזים וספרדים בעולם החדש

אבל באמת, נגיד שהחרדים, מתווכחים איתך. מובן מאליו, האשכנזים עם הספרדים לא מתקוטטים. כותבים היום על הרב עובדיה יוסף "הרב הגאון". משבחים אותו, לא כותבים יותר המנהיג הרוחני של ש"ס. אבל מי הם המזרחיסטים ומה שלא יהיה, הם... זה כבר שניים, שלושה דורות שמנסים להסיר את הגבולות בין אשכנזים וספרדים. וזה טוב מאוד. הם משדכים בין אשכנזים וספרדים, הם כבר לא יותר שונים. מדברים על מה שהגמרא אומרת. יש דבר שאומרים שארץ יפה היא שבה כל אחד מביא את התרבות שלו, כל אחד שומר על ה... זה קורה בלי מלחמות? בוודאי שלא. זה מה שאנחנו מדברים. כולם נעשו מודעים.

הבעיה של פשיוזם באחדות ישראל

זה שאנחנו לא משדכים, למה אנחנו לא משדכים? כי הדמיון שלנו על משיח הוא שכל היהודים ילכו באותה בקישה. עד אז אתה לא הולך בבקשה שלי, אני לא יכול להיות משודך איתך. אם הבינו, טוב. אני רוצה לומר את זה, ואתה צריך לתפוס. למה אתם שקטים? "שמחת באומרים לי". אני אומר סתם, אני מתכוון ברצינות רבה, כי אני מכיר כל כך הרבה מהחברים שלי, וכולם חשבו על הבעיה הזו. הכל הגיע לתירוף הפשיסטי, וזה נורא. צריך לנסות להראות לעולם שאפשר להיות ביחד, אפשר להילחם באותו צבא, מה שלא יהיה, ובלי ללכת באותה בקישה, דווקא כי אתה הולך בבקשה אחרת.

מה מאחד את כל היהודים?

מה מאחד? למה צריך להיות משהו שמאחד? יודע מה מאחד את כל היהודים? שום דבר. בדיוק. אצלנו בקדיש, שלוש פעמים ביום, אני לא יודע, אלף פעמים בדקה אומרים, הקב"ה יעזור לאילן אנשים? עם, כן? אתה אומר "ויתן שם העם". איזה עם עומד בסידור? המיתדים שמו. אלה שאומרים פעמיים ביום "שמע ישראל ה' אחד", אלה הם היהודים. כל יהודי. "שמע ישראל אתם קרבים היום למלחמה". אילו יהודים הולכים למלחמה? כל היהודים שאומרים "שמע ישראל". אלה שיש להם שני אלים, אכן, אין בעיה. זה הרמה הבאה. אלה שיש להם יותר מאל אחד, ברמה הבאה, פשיטא שהתעסקו איתם. קודם מדברים על כל אלה שאומרים "שמע ישראל ה' אחד". זה לא מספיק. לקב"ה יש את הדבר הגדול ביותר. לא, הציצית צריכה להתאים.

הפשיוזם של בן גוריון והצרות בארץ ישראל

זה הלך, יהיו כהנים גדולים עם חילול, וכהנים גדולים בלי חילול, והם יעשו עסקה שיום אחד הוא ויום אחד השני יעשה ניסים. מושלם! לא חסר כל הפשיוזם! לא שזה לא יוצא, זה עושה יותר גרוע, זה דוחה את הגאולה, זה דוחה את זה נגד. אנחנו כאן באמת, אנחנו לא יכולים מעצמנו, אנחנו צריכים צער. אני מתכוון שצריך אבל להסתכל על המציאות איך זה התפתח בארץ ישראל, כי שם כבר היינו צריכים לעשות. צריך להסתכל, ניסו מאוד לעשות פשיוזם, ואין דרך. כל הצרות שיש בארץ ישראל היום הן בגלל הפשיוזם של

מידת ישראל של קנאה, ולא כי יש לו כבוד, יש לו יותר חסידים ממני, יותר תלמידים, יותר מצליח, והוא מחזיק את עצמו אינטלקטואלי גם, אבל הוא לא, אני שונא אותו. בסדר? זה לא בא מאהבת החכמה, זה בא משנאת ישראל. זו המציאות, אצלי, אולי אצלכם, אני לא יודע, זה בא מאהבת החכמה.

אהבת החכמה — הצעד הראשון לגאולה

אז מכיוון שהעיקר, גאולת העולם באה ממודעות דעת, ומודעות מתחילה מאהבת הדעת, לפי הדעת לפי האהבה אומר הרמב"ם, אני לא מתכוון לזה, אבל בכל מקרה, אהבת החכמה היא הצעד הראשון. צריך לאהוב, כשפוגשים חכמה.

כשבחור עומד בבית המדרש, הוא אומר איזה דבר תורה שלא מתחיל, לא נגמר, אני לא מבין, הוא אומר את חיי, לכן הוא אומר עוד כמו קבלה, אבל אני צריך לאהוב אותו. לא אהבתי, אמרתי לעצמי שזו קבלה. הוא לא ידע אם זו מחמאה או ביקורת. הוא אמר נגלה, יש לו דבר תורה על מסכת סוכה, אמרתי קבלה, זה סתם מילים. הוא לא יודע, צריך לאהוב את זה. צריך באמת לאהוב את זה.

לכבד את השאיפה האינטלקטואלית של האחר

יש לו אינטלקט אמיתי. בסדר, אני מחזיק את עצמי אינטלקט טוב יותר. יהיה, אני אלמד אותו, הוא ילמד אותי מה שיש לי. הבעיה היא שהוא לא שמעתי אינטלקטואליזם כמו שדיברנו קודם. הבעיה היא שהוא לא מסתכל עליו כאינטלקט. אה, הוא מסכים. הוא צריך לכבד את השאיפה. הוא רואה אותי, אני יכול לראות אותו מיליון פעמים נבך. כמו שדיברנו, אי אפשר לחכות בהדדיות. אנחנו צריכים לכבד את הפרט. כל אחד יודע מה השני צריך לעשות, אין דרך.

הושענא רבה — הסוד של להסתכל על הצל

אני רוצה לומר שזה הסוד של להסתכל על הצל של הושענא רבה. כשרואים את הצד השני של השטן, אפשר להגיע אליו כמשהו שחור שמלווה אותך. אפשר להסתכל שזה הצד השני שלך. זה הצד השני שלך. זה הצד השני שלך.

ברכת כהנים — העומק של הברכות

אבל זה איך זה ברכה, שמת לי לב איך זה ברכה על ברכות שצריך לומר ליהודים, מה זה אומר ברכה, צריך לומר את הברכה, או שלא אומרים את הברכה, קוראים את זה בחתונה, אבל זה חתונה, למה? איזו ברכה אומרים? **יברכך**, נגיד, הברכות שהן... זה סתם לי, זה אומר למה חייב, יודע? זה לא מיוחד, וויזניץ לא מיוחד. או שאומרים, מה הכוונה בברכות כהנים? שרים את זה, כל מה ששרים? חלומות זה, אף אחד לא יודע מה כתוב, לא כתוב כלום, הקב"ה יברך אותך. כתוב דברים מפחידים מאוד, זה מאוד יפה. זה אומר משהו!

תקופת השופטים — "איש הישר בעיניו יעשה"

הוא מפיץ שכל אלה שקיבלו ברכת יעקב פסוקים. אני אומר להיפך, אמרתי מאוד מעניין, מעשה קטנה. היינו בגרמניה לא מזמן לפני כן. בא אלי איזה זוג גרמני, זוג מבוגר. Do you study the Bible in the original language? כן. בסדר, באיזה פסוק מסוים, אם אתה יכול לתרגם לנו. ב-1924, אשר מבנים ברוך אשר ירצה מאחיו. ויהי טובל בשמן רגלו, ועכשיו, כנחושה ברזל, ברזל, ברזל, ברזל, אני כבר לא זוכר, אני באמת הייתי במלכים היה מלכים כל כך רעים, אשר בזמן השופטים היה **איש כל הישר בעיניו יעשה**, ויש לזה גם מעלות.

הבנת הדברי יואל של "איש הישר בעיניו יעשה"

הוא עשה את הדבר הנכון, לא הישר בעיניו יעשה, אלא להיפך. הגיע אליו שזה מנהג שקר, וכל יהודי שרואה מנהג שקר צריך לברוח משם. זה מאוד מעניין מה הוא חשב על זה, כי הוא ידע שזה יכול לבוא לנשוק אותו גם. כך היה, כן. אם אתה אומר שתמיד יש מנהג שקר, **איש כל הישר בעיניו**

אני לא יודע, מותר לתקוף גויים, זה תקווה נוצרית, רוצים עוד כל הגויים. אין בעיה, זו דת. אני מסכים לטענה, כל הטענות טובות, אבל אלה טענות within המשפחה, כמו שאומרים. אחרי שמחזקים כבר אינטלקט, למה אתה לא יכול להיות קצת יותר חכם? בסדר, טענה טובה. אבל אתה יודע שאין בכל אומה ולשון עוד מקום? הולכים לעשות את השנים, אני לא זוכר מתי, אתם לא יודעים מתי, למלא כמה אצטדיונים, שאנשים ירקדו שסיימו איזה ספר ארוך. אתה יכול לומר לי, יש הרבה מועדוני ספרים בעולם. מועדון הספרים הגדול ביותר שיש הוא שלושים ושש נשים גרושות, בסדר? זו המציאות!

רשימת רבי המכר של הניו יורק טיימס

אתה יודע שספר רבי המכר של הניו יורק טיימס, יודע, מוכר פחות מכל ספר חסידי? אתה יודע? שלומי, how many books does it take to get on the best seller list by the New York Times? שאל צ'אט, רבנו של עולם! It's a few thousand books! That's it! כל "אלון כל הישמעאל" בעלי הבמפר קונים יותר כל מה ש... הרומנים הזולים שהולכים ובאים, הג'אנק טיילר שקונה מיליארדי ספרים. יש מה שמוכרים מיליארדים ומיליארדים ספרים, כי זה מאוד... כמה אלפים! בוודאי לא ספרים נמוכים! שוב, מילך בידרמן מוציא כל שבוע יותר אלפי ספרים. זה לא כל כך אינטלקטואלי, אבל זה עדיין כל כך אינטלקטואלי כמו רוב הספרים ברשימת רבי המכר של הניו יורק טיימס. בסדר?

המעשה של שני צדיקים

יש מעשה של שני צדיקים שנפגשו... הוא מוכר עוד כל כך הרבה חידושי thoughts. They're not level of thoughts. הוא מוכר thoughts. בסדר, יהיה. הם thoughts. בסדר. הוא מוכר יותר, יש יותר, יש יותר. יפה מאוד מחושב.

הגורליצער רב והשינאווער רב — אהבת האמת ושנאת השקר

מה זה אומר? אני רק רוצה לומר. כידוע, דיברו הגורליצער רב הקדוש, הראפשיצער רב, השינאווער רב. הגורליצער רב אמר, מה ההבדל בינו לבין השינאווער רב? ההבדל הוא כך: הוא אוהב מאוד את האמת. ממילא, כשהוא רואה פיסת אמת, הוא מתנשק איתה. הוא כל כך שונא את השקר, כשהוא רואה שאפילו יש מיליון שקר, צריך להיות כמו השינאווער רב. בסדר?

ביקורתיות ומידות רעות

כי להיות ביקורתי לא בא מדרישת האמת ושנאת השקר, זה בא מדרישת האמת ושקר. לאהוב את האמת יש יותר מידות טובות מושקעות, אפילו זה קצת אמת. שני האחים משלימים זה את זה מאוד. לא, הם לא טובים. צריך להפסיק לשקר. זו קליפה. ממש קליפה. אסור. גבורות דקדושה יש לנו. צריך להיות זהיר. אפילו גבורות דקדושה צריך להמתין. אני לא יכול להיות כזה...

רוב האנשים שהם ביקורתיים, כל החברים שלנו שמחזקים את עצמם ביקורתיים, רוב זה מידות רעות ולא אינטלקטואליזם. בסדר? אנחנו צריכים עבודת הלב. אני מדבר על עצמי. בסדר? אני אומר את האמת כבר כמה שנים, אני אומר את זה, וזו אמת.

אהבת החכמה, אחדות ישראל, ודוד המלך המשורר

ביקורת וקנאה — המוטיבציה האמיתית של "להיות ביקורתי"

לאהוב את האמת יש יותר מידות טובות מושקעות, אפילו זה קצת אמת. שני האחים משלימים זה את זה מאוד. לא, הם לא טובים. צריך להפסיק עם זה. זו קליפה, ממש קליפה. אסור. זה גבורות דקדושה, אבל אסור. צריך לחכות... אפילו גבורות דקדושה צריך להמתין. לא יכול להיות כבר היום.

בואו נהיה ריאליים, רוב האנשים שהם ביקורתיים, כל החברים שלנו שמחזקים את עצמם ביקורתיים, רוב זה מידות רעות ולא אינטלקטואליזם. בסדר? צריך להיות הודאה לבעל דין. אני מדבר על עצמי, בסדר? אני לא מדבר על עצמי, אני לא מדבר מפה שאסר, אני מדבר על עצמי, אני מדבר על אמת. רוב מה שאנחנו מחזקים את עצמנו טובים יותר מהשני וביקורתיים זה

העבודה העיקרית של העולם היא שלא כל אחד הולך לאותו צבא, והעולם לא יודע שיש עצה לכתוב עוד כמה תהלים. לעשות ניגונים חדשים. לשיר את הדברים המטופשים שאני מפריע כבר מאה שנה, אין להם שום ריח. צריך לעשות איזה ניגון חדש. לא, לא, לא, יש חדש. משראקע... כן, צריך לעשות חדש. ניגונים טובים כאלה, העולם כבר שר אותם. וכל אחד ישיר את אותו ניגון, יראו שזה הולך באותו כיוון.

ההצלחה של זמירות

אה, שראט. מאה חמישים אלף עותקים. אה, הזמירות. אנגלית, יידיש, לשון הקודש, שבט. וואו. חמישים ומאה ואחד ניגונים נכנסו לזמירות ילדים. וואו. אחד טוב. אחרי מה שבא קיץ השרת. אני רוצה שהרבי יקנה את הכלום מהמלכות ישראל. שהרבי יביא את הענק. כולם? כולם חמישים. מה היה כזה עותקים? וואו. שם אותו שנה.

למה זה עבד — אחדות דרך ניגון

כי זה עבד על פוליטיקה, על פילוג. כי הם לא יהיו נפרדים, הם לא באו לאחד. הם באו לאחד סוכות. כן כן כן דבר אחד, זה כבר היה כל כך מזמן, אי אפשר לעשות את זה, מבינים, הר הבית לא שייך לשום חסידות, אז כל אחד מסכים שזה במקום אחד.

אחדות דרך בית המקדש — מה שכל היהודים מסכימים

כשוזיניץ שם, לא הייתי ויזניץ אפילו בחלום. חלום יכול להיות חלום שכל אחד חולם. לא, לא חלום. לא על זה חלום. העיקר, העיקר כל אחד יכול להסכים. לא, אני לא מסכים. יש דברים מסוימים שכולנו מסכימים.

הר הבית — המקום שכולם מסכימים

אם יבנו מחר את בית המקדש באותו מקום אחד, **אשר בחר ה'** כתוב בספר דברים, כל אחד יסכים שזה המקום האמיתי. אין בעיה. אבל זו אחדות. לא מסכימים לבנות. זה טיפשי שאם תבנה, לא יהיה אף אחד שלא יסכים.

צריך לזכור, אני רוצה להגיד לך אמת אמיתית. יש דברים מסוימים שנעשו, שהיהודים כבר זמן רב. יש דברים מסוימים שכל היהודים מסכימים, אי אפשר להתחיל בזה, ולהגיד כל הטובות הצניות, לא צריך סנהדרין, צריך בעצם את שלושת הדברים שכל יהודי מסכים.

שלושת הדברים שכל יהודי מסכים

יש שלושה דברים שכל יהודי מסכים, אין אף יהודי אחד שלא מסכים, שזה מספיק ועוד לבנות לא רק אומה אחת, אלא עשרים וחמש אומות מספיק לבנות עם זה. אבל מה? כל אחד מדגיש את הדבר שלא מסכימים. נקרא הרי, האומרים **שמע ישראל**. אפילו כל היהודים מסכימים שלא רואים באור הבית, אף אחד לא חולק. אולי לא שומרונים. שומרונים אכן לא יהודים בגלל זה. וכל היהודים לא שומרונים.

כולם מסכימים שהמקדש הוא באותו מקום, ושם צריך לבנות. כל דבר אחד על זה עיקר, זה באמת מסכים.

נגד דרשות שקר — בית המקדש לא במירון

בשם אמת, לא כל היהודים, הרבה יהודים חושבים שזה יהיה במירון. לא, לא אמת. זה שקר, בערך מי שאומר את הדרשה הזו הוא שונא ישראל שמדבר ולא עוד פעם. כך זו בית המקדש ממקום למקום. שטויות במין? זה לא בית המקדש. זה לא בית המקדש. זה לא שטויות. זה לא דרוש יפה. זה לא מסכים.

הדרשות באות לומר לעוות. אל תקשיב, אל תדבר עם אותו אדם. הוא רוצה לעוות. הם גם ישחטו אותך כשזה ישתלם להם. אל תתחיל איתם. אני לא יכול להתנער מהדרשה שלי. אני מתכוון ברצינות, לא, דבר יפה כזה.

מירון הוא קבר של צדיק, לא בית המקדש

לא מפריע למי מפריע שהולכים למירון, אבל זה קבר של צדיק, זה מקום יפה. זה לא... לא, מדברים לשורש. בוודאי, כמו שהחכמים... **אוצר להם מדינת נסך ינוג המזבח, ומיין לגרון שלם לחם ינום**. איפה זה? אה... יש עוד... אתה מבין? זה לא... לא מפריע... זה לא אמת. אני רוצה להגיד לך,

יעשה. אם יהודי רואה את האמת שזה שונה ממה שהמערכות הגדולות אומרות, הוא צריך ללכת אחרי האמת, הוא צריך בעצמו ללכת אחרי האמת.

אי שם בדברי יואל, בדברים, באחד מהדברים האלה, אני אחפש את זה. אז הנקודה החרדה היא, אם לא זוכים, אז לא הישר בעיניו יעשה, נהיה אנרכיזם והורגים את בני בנימין וכן הלאה.

האידיאל המקורי — איש תחת גפנו

מה שהמקורי הוא, כך עומד בשירת דבורה

מה שהמקורי הוא, כך עומד בשירת דבורה. שכל יהודי יושב הרי **איש תחת גפנו ואיש תחת תאנתו**, הוא יכול רק להיות לו את המקדש שלו בדרך ארעית. כל איסור הבמות הוא רק משום שלא הצליחו עם האיסור. אבל מה? כשחסר באים יחד, אנחנו כולנו עובדים אל אחד, כולנו אומרים **שמע ישראל ה' אלוהינו ה' אחד**, שמע ישראל וישראל סבא, כן? אנחנו כולנו נכדים של קהלת יעקב, אנחנו כולנו נכדים של יעקב אבינו, יש לנו את הענין, אנחנו יוסף, אנחנו זבולון.

כשחסר — אחדות בצרה

כשחסר, בוודאי, כשהמקום העיקרי חסר, שיש מלחמה, ונלחמים, ובאים פלשתים, באים כל היהודים. כמו **"ויזעק שאול את כל העם"**, זו היתה העבודה הראשונה של שאול המלך.

אבל למעשה, דבורה קראה, ונפתלי לא בא. נפתלי עם זבולון, **"עם חרף נפשו למות, נפתלי על מרומי שדה"**. חלילה, זו לא דרך! היו צריכים לחכות ליפתח הגלעדי, לאיזו כנופיה שם בקצה. יפתח כולם באו. פעם נעשה כך. זה הדבר.

התיקון העיקרי — לא אנרכיזם, אלא דוד המלך

לכן, התיקון העיקרי... שיהיה כל כך טוב, **"איש כל הישר בעיניו יעשה"** יכול להביא שלא יעבוד. אבל בטוח שהאידיאל אינו שיהיה מלך אחד שיהיה, שהטוריסטים שדדו את כולם. האידיאל הוא... מה שאנו מבקשים תמיד הוא דוד, לא שתקופת השופטים תחזור, אלא שתקופת דוד תחזור. שם היה מושל בכיפה, ומושל שהוא שלנו.

רחבעם בן שלמה — "באין זקנים סתירה, ובאין נערים בנין"

למדת פעם פסוק, **"באין זקנים סתירה, ובאין נערים בנין"**? סימן לדבר רחבעם בן שלמה! רחבעם היה אחד מה... כולם חשבו כמוך. אה, רחבעם! הוא אדם נורמלי! כבר יותר טוב מזה יהיו שתי מלכויות.

דוד המלך הרי לא כפה על אף אחד מעולם להיות מלך. יואב היה לו גבאי יואב, אל תשאל. אבל דוד המלך לא כפה על אף אחד כלום. הוא לא החזיק מהגבאי, אמת? **"מה לי ולכם בני צרויה?"** הוא לא החזיק מזה, אבל הוא ניצל אותו היטב. תראה, זו הדרך של הקליפות, אבל...

דוד המלך — המשורר, לא רק הלוחם

ידידי ר' דוד'ל אמר למה מתפללים היום לדוד? כי דוד הוא יותר מלך של משורר. דוד המלך כתב תהלים, היום ההשפעה של דוד, הוא כתב תהלים. מה יש פה פשט? יש מלך שהוא הולך עם החרב. דוד המלך היה מלך של הניגונים.

ר' נחמן אמר, משיח יכבוש את העולם, ישירו ניגון. הוא היה דוד המלך. כל אחד מזה יהיה ניגון יפה. פרט גדול. אותו אדם הוא המחבר של תהלים ומלכים. זו התשובה. אפשר למדוד תהלים סוף להיות שיח, אחרת מאשר אחר. כל אחד אהב ניגונים. זה אמר ר' שמואל, אתם צריכים להכניס לתוך הארץ.

דוד המשורר או דוד הלוחם?

אז כששרים לדוד המשורר, זה לדוד המשורר או לדוד הלוחם? צריך לדעת. אוקיי, לכולם היה משורר, הוא שר ילדים יפים כאלה, וכל אחד ילחם בשבילו. זה באמת דיר ריאל. אבל אמת שמלך שיכול היה לכבוש עם הכינור שלו הוא אלף פעמים יותר טוב ממלך שצריך להשתמש בחרבו.

העבודה העיקרית — לעשות ניגונים חדשים

להיפך, הם יבינו שוב שמה שיש לי 600 פשטים אחרים בחומש ממך, זה לא עושה את זה שונה. אבל זה לא כולם מבינים. המחלוקת כבר על שלא נעשית לפעמים היא רק הנמשל, המשל בכל המעשיות.

מסירות נפש על אותה תורה

אתה יודע כמה יהודים מתו רק כדי שנשמור על אותה תורה? מה היה רע אם חלק מהיהודים ירקדו עם הברית החדשה? לא היו יכולים לדבר איתם. היה פירוד בין יהודים. אבל בגלל זה. כל הזקנים שלנו נשרפו, שלא יגיעו לצלב.

מה הרע? הקב"ה לא בצלב? הצלב מראה שהקב"ה בכל צדדי העולם. כמו שכתוב בראשונים שכשצריך להקריב לא לעשות את הצפון לדרום, נראה כמו צלב. כמו שהנוצרים עושים תמיד יהודים. נו, ומה מפריע לך? הקב"ה אכן גם שם. אבל זה לא כל היהודים מסכימים. תמיד יכולים להיות כמה יהודים שלא מצטלבים. אז אי אפשר.

זה הולך ביחד עם כל הגויים גם? יש שני מיליארד אנשים שכבר לא הבינו איתם. אותם אנשים יש להם את הדבר שלהם, אין להם חלק איתם עכשיו. אנחנו הולכים לנסות להתמודד עם היהודים. כל העולם כבר... גם, אבל צעד אחר צעד. אבל שולחן לובלין יכול תמיד להתרחב עוד ועוד. כן, אנחנו עדיין לא יודעים איפה למעלה מראים. כולם נופלים, לובלין מקשט אותנו רויין. חיים דברכה.

הקשר בין זמנים ונשים

שינה, אוי שינה, אוי טוב בורא עולם, אוי שינה, אוי שינה, אוי קירבה, מה שזה לא יהיה, שיהיה הרבי ואידל, אבל שיהיה מוגבל בזמן, זה מאוד חשוב שיהיה מוגבל בזמן, לכן **מצוות עונה**, במקום שיאמרו את עצם המצווה, עצם המצווה היא קירבה, אבל המצווה היא שיהיה זמן לקירבה.

ר' ישעיה והענין של זמן

אני חושב שהזמנים שיש לנו עם קופל, זה גם איזה ענין כזה שבוע, יש איזה מכתב מהרמב"ם, משמע שהרמב"ם אומר שבאמצע השבוע לא עוסק עם יהודים, אני לא יודע אם אתם יכולים להיכנס, לא היה לי זמן אחד, אז הפשט הוא שיש כמו דייט עם הקב"ה פעם בשבוע שבת, וימים טובים לפי הרמב"ם נעשו **לעסוק בתורה**, שיהיה יותר זמן לתורה, לתפילה, לחסד.

הזמן של הרמב"ם והיום

והיום, ברוך ה', זה ימי מותרות שדורשים מיהודי שכל יום ילמד כמה שעות. לא שהחיים שלנו נעשו קלים יותר, אבל כשאנשים היו צריכים לעבוד כל היום בשדה, או שיהודי כמו הרמב"ם ממש לא היה לו זמן ל... היום, אפילו הרופא הגדול ביותר, יכול למצוא זמן, אפילו לנשיא יש זמנים שהוא משחק, מתאמן, מה שלא יהיה, אז נכנס עם מאמין, אנחנו צריכים להאמין לו, באותו מכתב משמע, לא היה לו ממש, הוא נפל מותש למיטה לישון, כל היום לא היה עסוק עם אנשים, כרופא, גם אמת. רופא כן נשאר אותו דבר, שממש אין זמן לכלום.

יום טוב כזמן לאומי

אבל ר' ישעיה אמר שיום טוב יכול להיות רק כשזה לאומי. אבל זה היה לאומי. כשהארץ חוגגת יום טוב, זה תירוץ בכפר לחגוג יום טוב. לא, הוא אומר בגלל זה, זמנים נשים, זה כי הקשר של אדם עם אשתו צריך להיות מוגבל בזמן.

מצוות עונה — המצווה של זמן

מצוות עונה הכניסו את המילה זמן. עונה פירושה זמן. שלא אומרים רק קורבה מדוע, כי כל אדם יש לו קורבה מדוע כשתופס אותו, אבל אז זו לא מצווה. המצווה היא כשאתה מקבל את זה בזמן. שלא כשתופס אותי חשק אז אני מדוע, אלא שאתה עצמך מקבל שאני צריך לעשות את זה פעם בזמן כזה וכזה, מה שהזמן לא יהיה. זה מתחיל בהמשך של אישות, שצריך להיות מוגבל בזמן. זה הקשר בין זמן ונשים.

הקשר שלנו עם הקב"ה — גם מוגבל בזמן

אני אומר שגם הקשר שלנו עם הקב"ה, שדורשים שם מיהודי שיהיה לו כל פעם, יכול להיות שזו סתירה על חיי אדם. אם לאדם אין את הזמן, אין לו

אחדות ישראל והקשר בין זמנים ונשים

מה שכל היהודים מסכימים: מקום המקדש

אני לא יכול להתנער מהדרשה שלי. אני מתכוון ברצינות. לא, זה בדיחה יפה. לא מפריע, למי מפריע שהולכים למירון? זה קבר של צדיק, זה מקום יפה. זה לא... לא, רצון לשורש. איפה זה? אה, יש עוד? יש עוד? יש עוד. אתה מבין? זה לא מפריע, לא מפריע לאף אחד.

זה לא אמת. אני רוצה להגיד לך, יש אנשים שאומרים את זה, כל החברים שלי אומרים את זה, וזה נורא הדבר הזה. שמירון הוא תחרות, כבר עשו. זה לא אמת. כל היהודים, אין אף יהודי אחד שנוסע למירון, המירוני הגדול ביותר מודה שבית המקדש לא במירון, אלא במקום הר הבית. כולם מודים שהמשכן שילה היה נכון בזמנו, כולם מודים, אף אחד לא מתוכח על המקדש.

אבל עשו בית מקדש חדש במציאות. מאוד חכם, כי זה קבר הצדיק שכל אחד שותף, אז הוא מדגיש איזה חילוק קטן. מקום המקדש, כפי שהזכרנו שלנו, הוא גם איזה קבר, איזה צדיק ישן פעם לאחד, איזה צדיק ישן אלפי. אני מסכים עם התורה, אבל המעשה, רוב היהודים, לא רוב היהודים, כל יהודי בודד, **כל אשר בשם ישראל יכונה**, יום טוב מועד, כל יהודי בודד מודה שבית המקדש הולכים לבנות בהר הבית ולא בברונזוויל. אף אחד לא אומר אחרת.

ביקורת על "אנשי הר הבית"

היחידים שאומרים אחרת הם אנשי הר הבית, שזו טיפשות שאין כדוגמתה. כי הם צריכים לקחת דבר אחד שכל היהודים מסכימים, להתבשל, הם עוסקים לעשות מחלוקת, והיהודים האחרים לא מתבשלים מספיק. כולם מסכימים, תבנה אדרבה, אף אחד לא חולק.

דיון צדדי: בתי מדרשות על הר הבית

אפשר באמת לחשוב לעומק הדברים, זה מעניין. יש חבורה שאומרים שעדיין לא צריך לבנות את בית המקדש, אבל היה בית מדרש על הר הבית. היו בתי מדרשות על הר הבית. זה מה שיועדים. אז לא צריך לבנות בית מקדש, בית המקדש צריך להוריד את המסגד המוסלמי שיש שם. אבל מתחילים לבנות בית מדרש על הר הבית. כבר יש, זה הכותל, צריך להתפלל. כבר יש על הר הבית. מה הדרך? לא, לא נעשה עוד. ארוך יישארו שולחן.

שלוש נקודות של אחדות: שמע ישראל, ארץ ישראל, תורה

אבל אני עומד, לכל ושמי ישראל, כן? כל היהודים מסכימים על **שמע ישראל**. כל היהודים מסכימים על **ארץ ישראל**, **מקום המקדש**. כל היהודים. סאטמר גם מסכים. אוקיי.

הדבר השלישי הוא **התורה**. מה הפשט בתורה? כן, אבל זה גם דבר. מה זה תורה? הטקסט של התורה. הספר, ספר התורה. משניות לא כולם מסכימים. ספר התורה. צריך בגלל זה ללכת לרקוד מחר עם ספר התורה. אתה יודע למה? הולכים לרקוד על הספר, הקלף, בדיוק.

למה ספר התורה כל כך חשוב

אם יש חכמים שאומרים שאפשר לכתוב תורה אחרת, אפשר אכן, אבל לא כל היהודים הולכים לקרוא עם התורה שלך. אתה תופס? זה מאוד חשוב. פוליטיקה, אחדות, זה חשוב בצורה משונה. אני חושב שלא צריך לכתוב תורה עם קלף. קלף זו טכנולוגיה ישנה. שיכתבו את זה על אפליקציה. אין בעיה. שנה שלמה אלמד עם אפליקציה. אבל ספר תורה, לוקחים את התורה, וכותבים בדיוק, אין אף יהודי אחד, אין רפורמי, אין קונסרבטיבי. אמת, לא בגלל... זה הדבר הקטן ביותר. זה דבר עצום.

יש לך דבר אחד שכל יהודי בודד, אפילו אלה שאתה מתבייש איתם, מסכים? כולם מסכימים, הכל כבר טוב. משיח כבר בא. אני מתכוון לומר, אתה יכול לעבוד עם זה. אה, אי אפשר... כולם לוקחים את אותה תורה. כל ההלכות כבר מזה. מעיבי. עוד יותר, ברגע שנכנסים לפרטים, כבר מחלוקות משוגעות. הסכימו שזה אותו דבר. אוקיי, זו תורה. חלק בתורה.

על זה אומר רבי יהודה יואל, כמו הלילי, כמו שאומרים שיש צד השוואה של עומר עם שתי הלחם עם לולב. עומר מתיר חדש בעומר במדינה, שתי הלחם מתיר חדש במקדש, וכך לולב ביום ראשון... לא, לולב ביום ראשון מתיר שמחה במדינה, לולב בשבעת הימים מתיר שמחה במקדש. מה זה אומר שמחה? מה אתה אומר? אחד הדברים הוא... לא, צריך להחזיר את העולם שיהיה להם חשוב מאוד שהרב אחרי נעילה יאמר שעכשיו ידעו ש... אחר כך הולכים להיות מותר בכל חמשת הענינים, וצריך באמת לעשות כך. זה חשוב, כי לא יהיו כל כך מנותקים, לא יודעים כבר? כאילו לא קיימים הענינים. בסך הכל, היו חמישה ענינים ביום קדוש, כן? אנחנו הולכים הביתה.

אני גם מחזיק, היתה לי חומרא השנה ככה. כמו שיש ענין של **כל אוכל לשוה** ולשיעה, גם על כל חמשת הענינים. צום אחד. זו המפסקת. זה ענין. מה ההבדל? הכל רק מדרבנן. אוקיי, מדרבנן יש ענין.

ולא רק זה, זה מאוד חשוב, כמו שכל הרבנים היו נוטלים סגריה במוצאי שבת, כדי להראות שלא מתכוונים סתם שזה היה יום, זה היה פרישות. לא, רוצים להראות שיום לפני יום אחרי כן, והיום לא, כי זה עינוי.

סיכה ערב יום טוב ומוצאי יום טוב

משתמשים הרבה בקרמים ערב יום טוב ומוצאי יום טוב. משתמשים הרבה בסיכה. אני לא נוהג אצלכם, לא, אל תעשו את זה כל השנה. תעשו מקלחת. אולי זה בחינת סיכה. וזה לא עושה, אם זה לא עושה לא עושה, אבל אם הדבר עושה זה כן.

איפור זה סיכה? סיכה לא. אני לא רוצה להיכנס לאיפור, רוצים שזה יהיה על הפנים. אני לא רוצה להיכנס לפנים. אני רוצה לראות. בטח זה כמו שמן, כמו שהגמרא אומרת, **"כמים בקרובים כשמן בעצמותיו"**. הדרך איך נוטלים פנימה שמן היא לא דרך שתייה, אלא דרך מריחה. יכול להיות כזה צד, אין לנו את זה. היה רוצה את זה? אה, אני רוצה את זה. אני רוצה לעשות רגע לעשות מסר.

אכילה ערב יום כיפור — האם זו מצווה

ערב יום טוב, אני שומע, לפני המקוה, והפעם במשפט אמרו על, על שחשבו שמישהו רצה לסדר, הוא רצה ללמוד כל היום, אמרו, לך תאכל, לא הבנתי שזו אמיתית, זו אמיתית, אבל הרמב"ם לא אומר רק עם פרטי פרטים ליום כיפור, אמת. הוא לא מתכוון למצווה, הגמרא אומרת **אוכל ושותה ותשיעי**, יש ראשונים, ראיתי בערוך השולחן, ראיתי בערוך השולחן, ראיתי בערוך השולחן. שזו ממש מצווה, הוא מונה את זה אפילו כאחת המצוות. רמב"ם, הוא אפילו לא מביא את השם, הוא לא מביא בכלל את הגמרא. ובוודאי יש אוכל ושותה כי צריך להיכנס לצום. תאכל כן, תאכל לא, אבל אם זה לא אומר שזו מצווה לאכול ולשתות.

נכון, לא סיפרו לו שהיה אדם שרצה להיות בסדרות כל היום, לא היה לו אוכל. אמר לי, הוא אמר שאין בזה פשט יפה. אין סתירה. כי אתה אומר שאין סתירה. אין סתירה. אין סתירה.

אל תפרוש מן הציבור — מנהג המקום

אם אתה בא לבית כנסת, ובבית הכנסת הזה אומרים ברוך שאמר לפני הודו, אתה הולך עם בית הכנסת, כי הם, כל העולמות מסתובבים לפיהם, אוקיי? אתה, אצל אבא שלך נוהגים אחרת, נכון? מה זה אומר "אל תשוש"? איפה, "אתה באמת השתנית", לא שמעתי ממך את המין תורות האלה. איזה מין תורות?

עכשיו, נוהגים יפה יותר, למה אומרים את זה? **"אל תפרוש מן הציבור"**. במקום הזה, בבית המדרש הזה, מה שהמקום הוא, אני לא יודע, איפה שזה, אנשים הולכים להתבלבל. במקום הזה אומרים ברוך שאמר לפני הודו, במקום הזה אומרים להיפך. עכשיו, אם מישוה חושב שהוא הולך ללמוד שאף מקום לא יעשה אחרת, כי יש ענין של "אל תפרוש מן הציבור" כל השנה עם שם ומלכות, מעולם לא שמעת את זה ממני? הוא משוגע, הוא לא צריך אף אחד.

תמיד את גדלות המוחין, מה שדורשים הוא, שיהיה לך עם הקב"ה את השלוש פעמים בשנה, את הארבע פעמים בשנה, שאז זה זמנים, אתה בא ואתה מתחבר.

הרמב"ם על חול המועד ולימוד

תרגום לעברית

ולמשל הרמב"ם אומר שהרמב"ם סובר שחול המועד אינו דאורייתא, בניגוד לבה"ג ותוספות, לא צריך להיראות כימי חול. אבל אחר כך הוא גם אומר שצריך להיות זמן ללמוד תורה, כן, משהו? איפשרו הוא אומר את זה? לא, העיקר, הלכות חול המועד לא נעשו כעשר מנוחות, זה נעשה כדי שיהיה זמן לנסות... כן. והפשט שימים טובים היה זמן להיות עם הקב"ה. זה עושה **נפלא ה' אליכם**, זה היה זמן כי לא היה שייך.

המותרות של הזמן הזה

זה שאנחנו יכולים לעשות כל ימי חגים, כל אדם יכול לעשות כמה שעות ביום. זה דבר נפלא. אוקיי, אתה שכיר בדרגה כלשהי, עושים כל יום כמה שעות ביום כמה שאפשר. אתה גם עושה כמה שעות ביום בין לימוד לבין אי עבודה. יש זמן. כל אחד יש לו יותר... ללמוד כמה שעות ביום? לא, לא ללמוד, לא לעבוד. הזמן של אי עבודה יכול להיות כמה שעות ביום. זה דבר נפלא. זה אומר שיש לנו את החופש לא רק ביום טוב. אבל המינימום הוא יום טוב. שיום טוב הוא זמן שכל השנה אין לך את הזמן, ביום טוב יש לך את הזמן.

הרמב"ם על שמחת יום טוב ולימוד

וכל פעם שהרמב"ם מדבר על זמן, כשהוא מדבר על שמחת יום טוב, תמיד הוא מזכיר את זמן הלימוד. והרמב"ם בהלכות יום טוב אומר **שכך היא סדר הדברים**, שבאים לבית המדרש, מתפללים, אוכלים את הסעודה, ומתפללים מנחה, והולכים הביתה ומבלים ותופסים תנומה או משהו, ואחר כך חוזרים לבית המדרש ולומדים עוד שש שעות.

לפני השנייה... לפני שהולכים הביתה בפעם הראשונה לפני הסעודה? לפני הסעודה השנייה, אבל לפני השנייה. על כל פנים, רואים בסדר של הרמב"ם, אוקיי, השעון שלנו הרבה יותר מאוחר, אז חיו עם הטבע, למדו כשהשמש זורחת, אבל הרמב"ם רצה ביום טוב, לא בשבת, אבל ביום טוב הוא רצה סדר לימוד ראשון, **חציו לה'.**

סיום: ברכה לנשים וזמנים

כן, כן. דבר אחד טוב. נו, תעשה ברכה שכל היהודים יהיו להם נשים וזמנים. נשים ושיהיה להם מספיק זמן שש שעות ביום. נשים ומספיק זמנים. כל אחד יחזור בנשים. מי כאן? באמת, אתה יודע, הרבי מליובאוויטש אמר שלא שכחו ברכה אחרונה? הייתי מנהל שלא שכחתי אף אישה אחת. הנשים היו רוב באישה כבר. טעיתי. לא אמרתי. כל כך פשוט, כי ביום טוב צריך להיות טהור. לא, אני הולך לכל אחד, אני הולך למיכל. נו, עושים תענית טריפה.

כבוד התורה, מנהג המקום, והחייב ללמוד וללמד

הנהגות מוצאי יום כיפור — להראות את החילוק מעינוי

את זה לא אמרת כלל. זה כל כך פשוט, כי ביום טוב צריך להיות טהור. לא, זה עומד לכל אחד, זה עומד למיכל. האבא יראה שאתם עושים תענית טריפה מיום טוב. יותר מדי חטאו בזה, יותר מדי חטאו בזה. לא תקרא את ספר אחינת שעירה. אני לא רוצה להתעסק אחר כך, כי נושא זה כבר בחורים גדולים מאוד. אני יכול לתת כאן את השיעור. אני אתן כאן את האלפים ואתה תלמד. לאן אתה כבר הולך? אני גם הולך לעמוד. אני אתמודד עם ישיבה בבוקר. אני לא אתן את זה. סליחות? יש סליחות. יש סליחות בבוקר. לגאווה יש קשר עם מה שהם הסתכלו על שמחה כעבירה של **וישמך ישורון ויבעט**. בספר החינוך נראה שאלו היו ימים שהם היו בשמחה בגלל אסיפה, בגלל ליקוט, בגלל מה שזה לא יהיה, אסיף, קציר, אדר, והם ממילא בשמחה. ממילא במקום שיהיו סתם בשמחה, יקחו את השמחה ויעשו אותה לשם שמים.

כבוד התורה — כבוד אמיתי וציפיות גבוהות

יש לי כלל כזה, כמו שהסידים מתנהגים לפני הרבי שלהם, כך צריך להתנהג עם כל יהודי. אני לא יכול לבוא ללכת דרך ראש חודש, היה לבוש, וצריך להתנהג עוד יותר. כן, אבל כשמישהו אומר תורה, יש לי תורה, אה, זה מפיח, זה מפיח. אתה מכבד אותו באמת, במה שאתה מכבד את התורה, איך הכל הולך, הכל הולך, כל דבר גם טוב.

וסתם לכבד את התורה, שכולם מסכימים, וכולם מסכימים, זה כמו... אתה גם כן. אני מסכים. כבוד אמיתי, הוא צודק תמיד. כבוד אמיתי, אני סתם נכנס. הכבוד האמיתי הוא, אני מכבד באמת אדם, ואני שומע שהאדם, דיברתי קודם, הוא אומר תורה שלא הסכמתי איתה. אם הייתי מכבד אותו באמת, הייתי ניגש אליו, הייתי מנסה להיות מרביץ. בוא הנה, אתה אומר מחלוקת, אתה עושה חקירה, אתה לא יכול להגיד על ענק. זה לא החילוק בין שני הצדדים. אין לי שום דבר לשים את המונח המדויק. תדמיין שאני חייב לעשות לך, הוא ילך באמת מבולבל. אין לך ציפיות גבוהות ממנו. זה לא ציפיות גבוהות.

אני שואל בדרך מכבדת, אפשר להיות... אנשים נעלבים אם אתה אומר להם משהו. שיהיה נעלב, אתה לא יכול להיות משהו. הוא לא יכול, אני לא יכול כי אני... זה שאני לא מתווכח איתו, זה כי אני מלמד חולה עליו. זו בעיה גדולה. אני יודע, זה מאוד קשה... אני לא יודע את הפתרון, אולי אתה יכול להגיד לי.

לפעמים, הרבה פעמים, אני אדם, כל מי שמכיר אותי יודע, אני מתווכח עם אנשים. אחי עושה את זה עוד יותר, אבל הוא יודע. אני לא נותן לחברותא להגיד מה שהוא רוצה, אוקיי? זה לא מה שאתה אומר זה טוב, אוקיי? לא, אתה טועה, אוקיי? כן, אבל הוא סיים להגיד לפני שמישהו, אבל זה טוב. אוקיי, נכון, זה מה שאתה צודק. הוא מבין מהר יותר. לא, לפעמים זה כך, לפעמים זה כך, לפעמים לא. לפעמים חושבים שהוא התכוון להגיד משהו, והוא מתכוון בכלל כבר. אמת.

אבל אחר כך, הבעיה היתה כל כך הרבה זמן, כולם היו שותקים שלוש שעות. אבל זו בעיה, ואנשים, שמתי לב, אנשים מצפים, אוקיי, אם אני לא עונה לו מיד בחזרה, ואני שותק, תסתכל, אתה לא גורס. זה באמת כך. היה לי פעם עם אדם ביישיבה שאני זה שאומר את ההערות המצחיקות. זה מצחיק, אבל הוא מצפה, הוא כבר מחכה לזה. אני מתנהג, יש לי מידות טובות יותר השנה, עשיתי תשובה ביום הקדוש, אוקיי, אני לא הולך יותר להתערב. "הלו, מה קורה? איפה ההערות המצחיקות שלך?" הוא לומד כן משהו, אני אכנס להגיד בגלל זה.

המשל של ילד שאומר תורה

כשחבור צעיר בן שלוש היה, הוא אומר תורה בסעודה, אומרים, "וואו, איזו תורה יפה." כשהוא כבר שתיים עשרה, שלוש עשרה, שואלים אותו, "מה אמרת עכשיו?" אתה מצפה כבר, יש לו שכל, תן לי לשמוע מה אתה אומר. אתה צריך לעשות סנס. זה מאוד קשה להבין איך מישהו רוצה הכל. אם מישהו רוצה לעשות טוב לכל אחד, אף אחד לא יודע איפה הוא טועה, והכל כבר נגמר.

אבל אל תדאג, אני עושה פרצוף, אפילו אני מתאפק, כולם יכולים לראות. היה לי מלמד, כל התורות היו יפות, והוא היה בחור נחמד מאוד. והרבי לא היה טוב, אפשר לדעת עם זה, מה באמת אתה מחזיק? מה הוא עושה? כן, לגרום למישהו להרגיש טוב זה לא דבר רע. בסופו של דבר הוא היה קרוב, ואנחנו ידענו היטב מי הוא לאור היום. זה כבר לא אומר כלום. נכון, אבל זה אומר שאתה מזויף.

החיוב ללמוד וללמד — התיקון של תשפ"ב

אני מאוד אוהב כשאנשים יש להם ביקורת על עצמם. משוב, אם הוא צודק, לפעמים הוא שוטה. רוב האנשים לא שוטים כאלה. מי שכבר מחזיק ביקורת על השיעור שלי, הוא כבר בדור עם זה שהוא לא שוטה כזה, כי הוא הקשיב עד שם, נכון? מי שהוא אבן, ממילא. מי ששומע, הוא אומר, אני מכבד את

זה, וזו שאלה קשה. כן, כן, כן. זה לא משנה כלום. זה תמיד כן. צריך ללמוד. צריך יותר... 100%.

אני מחזיק, אמרתי את זה בבורא פארק, התיקון שלנו בתשפ"ב הוא שכל יהודי מחויב ללמוד וללמד. זה אומר, אם אתה פוגש אדם, ללמוד, זה מה שדיברנו עכשיו, **מכבד לומדיה ויודעיה**, כי כמה שמישהו יודע משהו, הוא לימד אותך משהו, אתה צריך לכבד אותו בשני העולמות. כמה אנשים היינו צריכים לכבד אותו. חוץ מזה, יש חיוב ללמד. כשהוא טועה, או כשיש משהו שאתה יודע יותר ממנו, אתה יכול להבין טוב יותר, זה חיוב דאורייתא.

כשאתה רואה איזה יהודי אומר תורה, זה חיוב דאורייתא לגשת אחר כך, **ולא תשא עליו חטא**, לא באמצע, מובן מאליו. לא תנסה לעשות, אני אהיה יותר גרוע. לא תאמר אחר כך. תתקשר אליו. דרך אגב, תמיד זה טוב. אם יש לך הערה על השיעור של מישהו, תתקשר אליו יומיים אחר כך. מה שאומרים בשיעור, גם אצלי, אני אומר לך בקצרה. האנשים שבאמת אכפת להם, הם מתקשרים אלי אחר כך במוצאי שבת, או אפילו ביום ראשון מתקשרים לשאול, "מה אמרת עכשיו? זה לא עשה שום סנס." זו הדרך היחידה. דרך אגב, אפילו מי שנותן כן פידבק, הוא נותן מיד אחר כך. תעשה לי הערה.

עצות בתוכחה והקושי בביקורת

הדרך הנכונה לתת פידבק

דרך אגב, תמיד זה כולו. אם יש לך הערה על שיעור של מישהו, תתקשר אליו יומיים אחר כך. מה שאומרים בשיעור, גם אצלי, אני אומר לך, תתקשר אליו אחר כך. האנשים שבאמת אכפת להם, תתקשר אליו אחר כך. במוצאי שבת, או אפילו הוא מעוניין, הוא שואל, מה אמרת אתמול? זה לא עשה שום סנס. זו הדרך היחידה.

זה דרך אגב, אפילו אתה תיתן כן פידבק, הוא נותן מיד אחר כך. תעשה לי הערה, תתקשר יומיים אחר כך. אם באמת חשבתי בריצינות, משהו הוא סתם דיבור שאמרתי, סתם השלכתי אצלי. אני לא יודע. אבל אם הוא באמת אמר, אפשר להתקשר יומיים אחר כך. השם יוצא, עושים יד למעלה למטה, לא? תעשה, אני עושה עם הבכי. לא, הייתי מתכוון...

מצוות תוכחה וללמוד תורה לכל ישראל

כשזה אמיתי, זו מצוות תוכחה. שמעתי את זה, כבר הרבה פעמים הייתי צריך כשמצוות וקול קורא, אם מישהו חשב בבול אתה צריך להתקשר אליו להגיד. זה אותו דבר, מישהו זה חיוב ללמוד תורה לכל ישראל. כל יהודי שפוגשים, אתה מחויב לנסות את החובה.

כי מי שאכפת לו, זו בעיה גם של אנשים שתמיד חדשים, היה העליון מוצב. הוא נראה כאילו למי שזה באמת מסריח. טוב מאוד, תפחד שלא תבוא להתפלל לשיעור ללמוד. מה הוא יעשה? תגיד לו, תגיד לו שתבוא להתפלל אפילו הוא יתווכח איתך. אולי הוא יתחיל ויגיד לך מה אתה חושב עליו? אני לא יודע, אני לא יודע.

אני לא יודע שאתה תבוא לשיעור שלי, אפילו אני אומר לך אם אתה לא מדבר על זה. אתה בא בכל מקרה. כבר ניסיתי עליך. כל כך הרבה, אין לך פחד, כי רוב האנשים פוחדים, ומחר לא יבוא, אני אשאר בשיעור, אתה מבין, לא תרגיש.

הקושי בתוכחה

כשחלק מהאנשים שמדברים על טראמפ אומרים, יש להם דעות, גם יש כל צודק. נו, לא אכפת לך מה לא אכפת לך על טראמפ גם לא. יש כאלה אנשים שאצל מישהו גם לא. יש כאלה אנשים שאצל מישהו גם לא קיימים.

הרב, דרך אגב, אם אתה הולך לרב ואתה אומר את הדעות הפוליטיות שלך, הוא גם יצר. היום כנראה הדעות, אצלך לא אכפת, אתה מספיק בשביל להגיד. כזה כזה, כזה, כזה, זה מאוד קשה. זה מאוד קשה. זה לוקח לי עשר שנים, זה עשרות אחוזים אחוזים אחוזים.

הערה אישית

סיבה, מנחמים את ציון, חוזרים על סיבה, מנחמים את הבנות. אני בא עם שירות רכב. אה, מה? רבינו יצחק.

הכרת הטוב

תודה לכל אלה שבאו. תודה לכל אלה שמקליטים. ולכל השיעורים. עם הגאון רבי יואל אושר. תודה רבי יואל לך. אם לא היית אתה לא היה לי את השיעור הזה. לא, לא היה לכם בכל מקרה. אני לא יודע אם הייתי עדיין ממשיך. אולי אני לא יודע אם הייתי עדיין ממשיך. ברוך השם. הוא מפעיל לחץ שצריך ללמוד כל יום זה דבר נפלא. לחיים. אמן.

שאלה: איך מתפללים שמונה עשרה במסתורין עד בית המדרש?

תשובה: יום אחד אני פתוח, רק שמונה עשרה.

אני נוהג לשכור לפעמים אדם. קיבלתי עליי שהוא הולך להשתמש בזה, זה לא עולה כסף, אני יכול לצעוק עליו בחזרה. יש לי אנשים שלוקחים את זה ברצינות, הם מסכימים איתי אחר כך. אני חושב שאני באמת צודק. מביין? איזה שכנים הם התקשרו? פעם אחת הם התקשרו לשכנים? איזה רב התקשר לא... אני הולך לשאול... אה... פעם בשנה.

סיום השיעור

בסדר, אפשר לדבר קצת יותר בשקט. אפשר להיכנס פנימה. אפשר להיכנס פנימה. אפשר לאכול שם גם, כי זה פטור מן הסוכה. לא משאירים. כבר שמעו חידוש להלכה, אמת? אפשר לאכול שם, אי אפשר. הוא לא יכול לישון כי הוא שומע שיש לנו איזו תורה, חוזרים על